Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гараха | № 146 (16669) | 1984 оной июниин 26, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

«АЛТАН ЗАЛГАА» ЭЭШЭ!

...амай Зүүн участогта рельснүүдые табижа хол...ар КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүү...алагдаhан даабаряа жэл хахадаар урид дүүр...ай ээлжээтэ мэдээсэл БАМ-ай барилга дээрэhээ ...ан абтаhан шэнгеэр hанагдана. Тэрэ гэhэнhээ ...АМ-айхид үшөө хэдэн арбаад километртэ бу... табяа.

...үлөө табяагүй буртаг тайга соогуур океан тээ...хи харгы гаргахын тула 1974 оной хабар за...ашадай — ВЛКСМ-эй XVII съездын түлөө...үрүүшын эшелон Байгал-Амарай түмэр замай хүдэлхэеэ ерээ hэн. Үнгэрhэн арбан жэлэй ху...асари ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Айхабтар орёо ...оршон байдалда, сагай уларилда эрхим hайн ...гдажа байна.

...ид хүдэлмэринингөө эршэ дэлисые үдэрhөө ...бадхана. Байгша оной эхиндэ зүүн ба баруун ...урдаhаа ябажа байhан Иван Варшавскиин бо...андр Бондарнин харгы табигшадай бригада...орондо 230 километр газар байhан юм. Мүнөө ...н километр хүрэхэгүй зай үлэнхэй. Харгы ...гдажа байна, гэбэшье тэрэнэй экономическа ...улам эли бодоор мэдэрэгдэнэ. Дүн хамта ...етр утатай участогууд саг үргэлжын ашаглал...эн. 1500 километр утатай зам саг зуурын ...а оруулагдажа, тэрээгүүр арадай ажахын ашаа ...гдэнэ. Транссибые Урда Яхадтан холбоhон за...ок — «Бага БАМ» табадахи жэлээ амжалта...дэлжэ байна. Манай орон доторхи гушан хо...ргы — Байгал-Амарай түмэр зам 1981 оной ...ойшо хүдэлнэ. Олон миллион тонно нүүрhэн, ...рилгын материалнууд, бусад ашаанууд тэрээ...жэ, хэрэглэгшэдтэ хүргэгдэнхэй.

...эр зам табилгые болзорhоонь урид, Агууехэ 67 жэлэй ой болотор дүүргэжэ, бүхы харгы...эднуудай ябалгые хараалагдаhан болзорhоонь ...эр урид нээхэ социалис уялгануудые абаhан ...арилгашадай коллективүүдэй патриотическа ...КПСС-эй ЦК hайшааба. Ехэ газар малтаха, ...энүүдые, бусад барилгануудые бодхоохо ху...болзорhоонь урид дүүргэжэ, сентябрь hарада ...оннель соогуур түрүүшын поезд ябуулха юм. ...аа Дипкун хүрэтэрхи 134 километр утатай ...ай участогые саг үргэлжын ашаглалгада тү...болзорhоо хоёр hараар урид саг үргэлжын ...а оруулхаар хараалагданхай.

...hанаа бэелүүлхэ талаар амжалта туйлалга ган...ашадhаа бэшэ, харин дүтэрхы предприяти...үдэлмэришэдhөө дулдыдаха байна. Тиимэhээ ...ыгээгдэхэ юумэ мүн лэ түргэдхэхэ хэрэгтэй. ...болон рельсын бэхилэлгэнүүдээр, шпалануу...р-бетон хэрэгсэлнүүдээр, барилгын элдэб ма...аар болзорhоонь урид хангаха хэрэгтэй. БАМ...үдые бэелүүлжэ байhан министерствэнүүд бо...зургаанууд, ажалша коллективүүд доторойнгоо ...е бэдэржэ олохо, урдаа табиhан зорилгоёо ...айhан түмэр замшадта туhалха зэргэтэй.

...й барилгашадай ажалай үүсхэл арадай ажахын ...шанартай байна. Түмэр зам дээгүүр поезд...лгые болзорhоонь урид нээлгэ Сибирь болон ...а зүгэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөл...hэхэ, байгаалиин баялигуудай асари ехэ нөө...лсүүлэн табиха арга олгохо юм. Иимэ хараа ...оор лэ оромнай БАМ-ые барина бшуу. XXVI съездын баталhан СССР-эй Экономи...социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор ...рай түмэр зам шадархи баялигуудые арадай ...ашаглаха хүдэлмэрие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ...э тэмдэглэгдээ hэн. Энэ хизаар нютаг нүүр...эй рудагаар, зэдээр, никелеэр, цинкээр, са...ар, молибденээр, үнгэтэ ба хоморой шухаг ...алнуудаар туйлай баян юм. Буртаг шэрэн...айгын үндэhэ hуури дээрэ модо болбосоруул...ллюлозо-саарhанай промышленность, ой модо...ашадаа хүгжөөгдэхэ байна.

...адай территориально-үйлэдбэриин комплекс ...ай оршондохи түрүүшын нимэ комплекс ...рюнгридэ дүтэ шадар эрхим шанартай нүүр...ар ехэ нөөсэнүүд оршодог. Тэрэниие эгээл ба...ай, нэмэл аргаар олзоборилжо болохо юм. ...эй рудагай нөөсэнүүдшье баян юм. Нерюнг...энэй уурхайн хоёр ээлжээн ашаглалгада оруу...рюнгриин ГРЭС-эй түрүүшын блок ашаглал...агдаа. тон томо шанаржуулгын фабрикын ...урган бодоо юм.

...замай барилгын дүүрэхэдэ, Удоканай зэдээр ...ин оршодог Шэтын областиин, мүн тэрэшэ...й оршондохи Сибириин болон Алас-Дурнын ...иудай урда дура буляама хараа замууд нээг...э. Рельсын замай hүүлшын үеын табигдахада, ...нөөсэнүүдые бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ, хүшэр хүндэ эрхэ байдалда хүдэлжэ, баян ...тэй болоhон БАМ-ай хүсэ схэтэй hалбарн...жээтэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, Сибириин ...-Дурнын транспортын объектнүүдые барилга...жөөлгэдэ, хото городууд болон hуурин тосхо...олбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ саг болзор...хэ шухала.

...оршондохи нютагуудай хүн зоной тоо милли...э дүтэлөө. Түмэр замай промышленна, ажа...дайда нэгэ хахад миллион дүрбэлжэн кило...ог. Тиин эндэ барилгашадые, тэдэнэрэй гэр ...hуурижуулха. Сибирьтэ ба Алас-Дурна хи...зуураар бэшэ, харин саг үргэлжэ ажаhууха ...гүү зохид байдал байгуулха гээшэ тон шу...

...бүхы оромнай барина — энэмнай миил үгэ... «БАМ-ай захилнуудые — болзорhоонь урид!» ...доро промышленна предприятинуудай, про...шэнжэлэлгын институдуудай хэдэн мянган ...үдэлнэ. Түмэр замай барилгада бүхы союз...икануудай, Россиин Федерациин олохон хи...областьнууд болон хото городуудай түлөөлэг...дна. Оромнай агуу ехэ барилгада айхабтар ехэ ...hомолдог. Сибириин ажахын шэнэ районой ...ажаhуудалай барилгада зорюулагдадаг гар...замай барилгада гаргагдаhан hомололгоhоо

...шье БАМ-ай хүнүүдтэ хаа хаанагүй ажабай...ой-ажаhуудалай hайн эрхэ байдал байгуулаг...нөө дээрээ хэлэжэ болохогүй. Барилгын инд ...элые дабаха, үргэлжэ ханатай гэр барилгын ...нуудай хүгжэлтые хурдадхаха шухала. Пар..., профсоюзай болон комсомолой органу... ...энүүд ба албан зургаанууд БАМ-ай ажалша ...дтэ ба ниитын эмхинүүдтэ али болохо ту...зүүлхэ, барилгашадай ба ашаглагшадай эгээл ...рэтэйгөөр хүдэлхын, холын шэнэ районуудые ...үргэнөөр тааруулхын тула бүхы юумэ хэхэ

...амай рельснүүд мэнэ hаяар ниилэхэнь. Харин ...эгээр дүүрэхэгүй. Станцинууд болон түмэр ...огууд дээрэ бамайхид үшөө ехэ юумэ хэхэ бо...ай «алтан залгаагай» табигдахада, ороной зүүн ...нуудай экономико асари ехээр хүгжөөгдэхэ ...ые дүтэлүүлхэ гээшэ партиин XXVI съез...эбэринүүдые бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа ...эн удхатай.

(«Правда» газетын июниин 25-най номерой түрүү бэшэг).

...ЭЭЛ БЭЛЭДХЭНЭ

...Смоленскэ об...изаторнууд бү...ту гэжээл жэг...эхилбэ. Тэдэ...ряалгада hай... тракторна ко...ег болзортонь ...байгаа. Олохон ...хуурай тэжээл ...алтатай сарай... юм. Колхоз, ...жээл бэлэдхэл...ба звено бай... Малай толгой ...тэрhээ бага бэшэ тэжээлэй единицэ нөөсэлхэ зорилго табигданхай.

СПАССК-ДАЛЬНИЙ. (Приморинн хизаар). Приморидо үнэтэй сэнтэй концентрадай орондо свекло ба брюквэ мэтын түмhэтэ тэжээл хэрэглэгдэдэг болонхой. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, тэдэниие хоёр дахин ехээр үйлэдбэрилхэ, 160 мянган тонно иимэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ шиидэгдэнхэй.

ТАСС-ай корр.

«САГААН АЛТАЯА» САГ БОЛЗОРТОНЬ, ГЭЭЛТЭГҮЙГӨӨР СУГЛУУЛАЯ!

ХАЙШАШАДАЙ 13-дахи КОНКУРС

Үзэсхэлэн гоёор ногооорон харагдаhан талын дунда оршодог, улаан тугхануудаар, уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэhэн Ивалгын туршалгаүйлэдбэриин ажахын хониды хайшалдаг пунктда июниин 22-ой үглөөнhөө үдэшэ оройхон болотор хүлгөөтэй. Эндэ ноохо хайшалагшадай республиканска 13-дахи конкурс боложо үнгэрөө. Бэшүүрэй, Зэдын, Яруунын, Хяагтын, Улаан-Үдын, Хурамхаанай, Хориин районуудай бэрхэ хайшашад мэргэжэлээ туршаhан байна.

Хайшалагшадай ээлжээтэ конкурсые республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо Б-Н. Б. Балаганов нээжэ, оролто үгэ хэлээ.

hүүлээрнь республиканска 12-дохи конкурсын чемпион байhан Ивалгын ОПХ-гай агроном Бабасан Балданов, тус ажахын механизатор, 1975 ондо Казахай СССР-тэ үнгэргэгдэhэн хайшашадай Бүхэсоюзна конкурсдо хоёрдохи hуури эзэлhэн, Бүхэроссин, республиканска конкурснуудта оло дахин хабаадаhан Пурбо Цыбиков гэгшэд республиканска конкурсын туг үргэбэ.

Конкурсын гуримай ёhоор мүрысөөндэ хабаадаhан хүн бүхэн 10 хониной нооhо түргэнөөр, hайн шанартайгаар хайшалха, нооhоёо хэлхыгээзо абаха ёhотой. Энэ гурим 10 хони 40 минутын туршада хайшалбал, 30 балл, хайшалалгын шанарай түлөө 40 балл, хайшалагдаhан нооhоной шанар 30 баллаар сэгнэгдэхэ гэжэ хараалаад, дүн хамта 100 балл абажа болохо гэжэ тогтоонхой.

33 хайшашан гурбан бүлэг боложо хубааранд, мүрысөөндэ хабаадаха болобо. Тэдэнэй дунда республикын районой хайшашадай конкурсда нэгэнтэ бэшэ хабаадаhан Борьёогой совхозой шофёр Михаил Сосоров, Үдын совхозой хүүгэдэй саадай медицинскэ сестра Надежда Жамьянова, Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор Барадий Гармаев, Үльдэргын дунда hургуулиин директор Жаргал Номтоев, Борьёогой совхозой агроном Содном Ширеторов, Инсэнгын совхозой зоотехник Соёлма Цыдыпова, Зэдын районой «Октябрьский» совхозой хонишон Валентин Ранжилов гэгшэд бии.

Республиканска конкурсдо 3-дахяа хабаадажа байhан Барадий Гармаевтай уулзажа хөөрэлдэбэбди:

— Би мүнөө 12-дохи жэлээ хони хайшалалгада хабаадахамни. Жэл бүри 800 гаран хони хайшалдагби. Хоёр удаа колхозойнгоо хайшашадай мүрысөөндэ илажа гараа6. Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд — телевизор, холодильник барюулагдаа hэн. Энэшье жэлдэ мүрысэн ажаллаха хүсэлтэйб.

Уданшьегүй конкурсын ахамад судья республикын Хүдөө ажахын министерствын ахамад зоотехник Л. В. Бадуев түрүүшын бүлэг хайшашадые урижа, hорилдоондо бэлдэхыень дурадхаба. Гонгын дуун зэдэлжэ, халуун ажалшье эхилшэбэ. Дүрбэн минутын үнгэрөөгүй байхада хайшалагдаhан нооhоной шанар шалгахаар Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай лабораториие даагша И. И. Соколов түрүүтэйгээр томилогдоhон бүлэг судьянарай урда эгээл урид хайшалагдаhан хониной нооhон дэлгэгдэнэ.

— Таhардаhагүй, жэгдээр хайшалагдаhан нооhон. Нэгэдэхи номер — 30 балл, гэжэ И. И. Соколов мэдүүлээд, шэгнүүр тээшэ дамжуулна.

— Дүрбэн килограмм 900 грамм, — гэжэ Ивалгын ОПХ-гай 2-дохи отделениин зоотехник Татьяна Егорова тэмдэглэнэ. Нэгэдэхи номер Борьёоhоо ерэhэн Михаил Сосоровто тудаhан байба.

Бэрхэ хайшашад Бабасан Балданов, Пурбо Цыбиков зэргэлээд шахуу хайшална. Эндэ хүн зон олооороо сугларанхай, тэдэнэй дүй дүршэлтэй hонирхон танилсана. Түргэнөөр, хүнгэхэнөөр ажаллажа байhан бэрхэшүүлэй хүдэлмэриие хараха урматай даа. Саг зуура хонидой «нэхы дэгэлыень» хуулаад лэ табижа байха юм.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада Зэдын районой команда (М. Сосоров, Ш. Ешеев, В. Ранжилов, Б. Цыбиков, И. Дамбаева, С. Ширеторов) нэгэдэхи hуури эзэлжэ, республикын Хүдөө ажахын министерствын 1-дэхи шатын Хүндэлэлэй дипломоор шагнагдаба. Хоёрдохи, гурбадахи, hууринуудта Хориин, Бэшүүрэй командануудгаража, мүн лэ тэдэнэртэ Хүндэлэлэй дипломууд барюулагдана.

Хайшашан бүхэнэй хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөндэ эрэшүүлэй дундаhаа Ивалгын ОПХ-гай механизатор Пурбо Цыдэнович Цыбиков нэгэдэхи hуури эзэлээ. Тэрэ 10 хони 37 минутын туршада хайшалжа, бүхыдөө 99,5 балл абаhан байна. Хонин бүхэниие дунда зэргээр 3,9 минутын туршада хиргажа, 98,5 баллтай болоhон Ивалгын ОПХ-гай агроном Бабасан Дашиевич Балданов хоёрдохи hууриду гараба. Хамта дээрээ 94,4 балл абаhан Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозой хүдэлмэришэн Борис Хартанович Бадмаев гурбадахи hуури эзэлбэ.

Эхэнэр хайшашадай мүрысөөндэ Бэшүүрэй совхозой хүдэлмэришэн Валентина Дмитриевна Уралева илалта туйлаа. Тэрэ 10 хони 47 минутын туршада хайшалжа, дүн хамта 92,5 баллтай болоhон байна. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые Үдын совхозhоо ерэhэн медсестра Надежда Доржиевна Жамьянова, Инсэнгын совхозой зоотехник Соёлма Буянтуевна Цыдыпова гэгшэд эзэлээ.

Мүрысөөндэ илагшадта Хүндэлэлэй дипломууд, шангууд барюулагдаба.

Хайшашадай конкурсдо хабаадаhан залуушуулай дундаhаа шалгарhан Бабасан Балдановта, Соёлма Цыдыповада ВЛКСМ-эй обкомой тогтооhон, тусхай шангууд барюулагдаа, мүн эдэнэр ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Мастер—уран гартан» гэhэн тэмдэгээр, Хүндэлэлэй дипломоор шагнагдаа.

Мүрысөөндэ илахын түлөө ехэ оролдолго гаргаhанай, тэсэбэритэй байhанай түлөө тусхай шанда Борис Бадмаев хүртэбэ. «Эгээл залуу хайшашанда» гэhэн шан Бэшүүрэй совхозой хүдэлмэришэн Виктор Батуевта барюулагдаба.

Конкурсын дүнгүүдэй ёhоор Алтайн хизаарай Рубцовско районой «Страна Советов», гэжэ племзаводто энэ hарын 27-до үнгэргэгдэхэ хайшашадай Бүхэроссин конкурсдо манай республикаhаа хабаадаха командын бүридэлдэ Пурбо Цыбиков, Валентина Уралева гэгшэд оруулагдаба.

Үнгэргэгдэhэн хайшашадай республиканска конкурс хадаа хабаадагшадай мэргэжэл шадабариин дээшэлhэниие, түргөөр хайшалха оренбургска аргые олон хайшашад шудалаа гэжэ харуулаа. Конкурс энэ аргые одоол дэлгэрүүлэн тарааха ёhотой hургуули болохо байна. Харин хони олоор үсхэбэрилдэг Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай, Хэжэнгын болон бусад районуудай хайшашадай энэ мүрысөөндэ хабаадаагүйнь гайхалтай.

Республикын хайшашадай 12-дохи конкурс 1980 ондо үнгэргэгдэhэн байна. Энээчhээ хойшо даншье удаан саг үнгэрөө бэшэ гү? Конкурсые жэл бүхэндэ hайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэжэ байбал, бэрхэ хайшалагшадай зэргэ олошорхол hэн.

С. РИНЧИНОВ, манай корр.

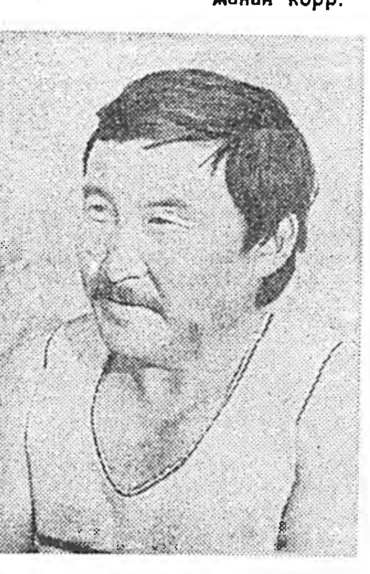

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Хайшашадай конкурсын үедэ. Хориин районой Анаагай совхозой түлөөлэгшэ Александр Ванзатов мүрысэнэ. 2. Эхэнэрнүүдэй дундаhаа хайшашадай республиканска конкурсын чемпион Бэшүүрэй совхозой хүдэлмэришэн В. Д. Уралева. 3. Эрэшүүлэй дундаhаа хайшашадай конкурсын чемпион болоhон Ивалгын ОПХ-гай механизатор П. Ц. Цыбиков.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ХЭРЭГЭЙ АМЖАЛТА — КАДРНУУДhАА ЭХИТЭЙ

ТАШКЕНТ. Июниин 23. (ТАСС). Эндэ болоhон Узбекистанай Компартиин ЦК-гай пленум дээрэ партийна ба гүрэнэй журам саашадань бэхижүүлхэ, кадрнуудые шэлэн табилгые ба хүмүүжүүлгые hайжаруулхэ, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай февралиин ба апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй, нүхэр К. У. Черненкын заабаринуудай үндэhөөр хүдэлмэриин онол арганuудые нарижуулан hайжаруулха талаар республиканска партийна организациин зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Ленинскэ национальна политика бэелүүлгын эрхэ байдалда, Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй, манай ороной бүхы арадуудай бүхы талын туhаламжаар экономико, эрдэм ухаан ба соёл хүгжөөхэ талаар республика урагшаа нилээд дабшаа, ороной арадай ажахын комплексдо элитэ hуури эзэлнэ гээд Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Б. Усманходжаевай элидхэл дотор, пленумдэ хабаадагшадай хэлэhэн үгэнүүд дотор тэмдэглэгдэбэ. Эндэ үйлэдбэриин ба ухаан бодолой тон ехэ хүсэн байгуулагданхай. Тэрэниие бодомжотой зүбөөр, ээн ёhоор хэрэглэхэ гээшэ тон шухала. Гэхэтэй хамта hүүлэй үедэ республика дотор арадай ажахын зарим шухала hалбаринуудай хүдэлмэриин дүнгүүд муудаhан, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ доошолhон байна.

hүүлэй жэлнүүдтэ баталан абаhан тогтоолнууд дотороо социально-экономическа хүгжэлтэдэ тааруугүй зүйлнүүд үзэгдэнэ, эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэридэ, кадрнуудые хүмүүжүүлгэдэ горитой дутуу дунданууд бии байна гээд КПСС-эй ЦК республикын партийна органуудай анхаралые хандуулhан байха юм. Гэбэшье партийна комитедүүд тэдэниие дүүргэхэ талаар түгэс хэмжээнүүдые абаагүй байгаа. Хэлэhэн үгэдөө хүрэхэгүй, ёhын тэдысэ ябадал гаргаха, хүтэлбэрилхы кадрнуудай сэдьхэл бодолой шэнжэ шанарта эрилтэ багаар табиха ушарнууд тэдэнэрэй ажал ябуулгада үзэгдэhэн байна.

Республика дотор партийна ажабайдалай ленинскэ гурим дүримүүдые ба партийна хүтэлбэриин гол ёhонуудые баримталхагүй ябадалнууд үзэгдөө, манай обществодо харша үзэгдэлнүүд болон үйлэ хэрэгүүдэй ушархада эрид шууд сохилто үгтөөгүй гээд пленумдэ хабаадагшад иимэ хэрэг байдалай шалтагаанууд тухай хэлэхэдээ тэмдэглэhэн байна. Ажал хэрэгэй, политическэ болон сэдьхэл бодолойнь шанар шэнжээр кадрнуудые шэлэн табиха ленинскэ гол ёhонуудые зарим партийна комитедүүд үгөөрөө мэдэрдэг аад, үнэн дээрээ түрэл гарал, дүтынгөө танил хүнүүдые хүтэлбэрилхы тушаалнуудта табидаг байба. Пленум дээрэ партийна организацинуудай кадрова хүдэлмэриин горитой дутуу дунданууд шанга шүүмжэлэлдэ оробо.

Тэдэниие абаха, арга замуудые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, республикын диилэнхи олонхи партийна, совет ба ажахын хүтэлбэрилэгшэд партиин хараа шугамые наринаар баримталдаг тэдэнэй ажаябадал бусадта жэшээ болодог гээд пленумдэ хабаадагшад хэлэбэ. Эдэмнай хүтэлбэрилхы кадрнуудай гол хубинь болоно. Экономикын, эрдэм ухаанай, соёлой ехэ хэмжээнэй, орёо зорилгонуудые шиидхэхээр мэргэжэлэй, политическэ болон арюун зүб ябадалай талаар бэлэн хүдэлмэрилэгшэд тэрэниие тойруулан бүридхэхэ шухала.

Республикын партийна организацинуудай ажал ябуулгада шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгын ёhотой hууриие эзэлхынь тула хэрэгтэй эрхэ байдал байгуулха шухала гээд пленум дээрэ хэлэгдээ. Бүтэмжэтэй шүүмжэлэл хүгжөөлгэ, элирүүлэгдэhэн дутуу дунданuудые удаа дараалан усадхалга хадаа хэрэг байдалые hайжаруулха зэргэтэй арга зам болоно. Хамтын хүтэлбэриин гол ёhые наринаар сахиха, хиналтын болон гүйсэдхэлгые шалгалтын үрэ нүлөөе дээшэлүүлхэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа.

Партийна комитедүүд ажахын-захирхы уялгануудые дүүргэлгые даажа абадаг, Соведүүдэй, тэдэнэй харьяата организацинууд болон эмхи зургаануудай шиидхэхэ асуудалые өөhэдөө шиидхэдэг ушарнууд республика дотор үшөө үсөөн бэшэ гээд партийна органуудай хүдэлмэриин онол аргануудые зүбшэн хэлсэхэ үедэ анхарал хандуулагдаба.

Эмхидхэлэй болон политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ, дутуу дунданuудтай тэмсэлдэ партийна эхин организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ арга замууд тодорхойгоор зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энээнтэй хамта коммунистнууд хүтэлбэрилэгшэдэй алдуутай ябадалые партийна эхин организацинуудта зүбшэн хэлсэнгүйгөөр, партийна комитедүүдтэ хаража үзэдэг ябадал огто болошогүй гэжэ заагдаба. Кадрнуудые дэбжүүлхэдэ, партийна эхин организациин, ажалша коллективэй, ниитын hанамжые бүри анхаралдаа абаха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Республиканска партийна организациин хүдэлмэриие ехэ эрилтэтэйгээр, бэеэ шүүмжэлэнгеэр шэнжэлхэ зуураа КПСС-эй ЦК-гай февралиин ба апрелиин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй нүлөөн доро республика дотор hайн хубилалтанууд болоно гээд пленумдэ хабаадагшад нэгэн hаналтайгаар тэмдэглэбэ. Узбекистанай экономикын болон соёл культурын хүгжэн hалбархын тула, ажалшадай hайнаар ажаhуухын, хүдэлхын тула ехэ юумэн хэгдээ, хэгдэнэшье.

Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь Е. К. Лигачев үгэ хэлэhэн байна.

ЗҮБЛӨӨН ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай соёлой байшанда республикын хони үсхэбэрилдэг районуудай, ажахынуудай, мүн үүлтэртэ мал үсхэбэрилдэг предприятинууд болон кооперативуудай, нарин сэмбын комбинадай мэргэжэлтэдэй зүблөөн hаяхан боложо үнгэрбэ.

«Хонидой нооhо хайшалалгые, гүрэндэ гушаалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ зорилгонууд» гэhэн асуудалаар республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо Б-Н. Б. Балаганов элидхэл хэбэ. Тэрэ республикын хонишодой ажал хэрэгүүд тушаа тогтохо зуураа нооhо хайшалалгын, тушаалгын үедэ ушардаг дутуу дунданuудта мэргэжэлтэдэй анхарал онсо хандуулhан байна.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай директор К. П. Альцман, Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай лабораториие даагша И. И. Соколов, Ленинградай ветеринарна институдай кафедрые даагша, ВАСХНИЛ-ай академик В. П. Урбан, нооhоной Шэтын зональна лабораториие даагша В. И. Иванов, Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагша К. Д. Миронов гэгшэд хонидой нооhо зүбөөр илгаха, хайшашадай классировщигуудай мэргэжэлые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, нооhоной шанарые тодорхойлхо лабораторинуудай хүдэлмэриие hайнаар анхарха, хонидой үүлтэрые hайжаруулха хэрэгтэ мэргэжэлтэдэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэhэн байха юм.

Зүблөөндэ КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таhагые даагшын орлогшо В. М. Кашин, республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо И. П. Перфильев, үүлтэртэ малай гүрэнэй нэгэдэлэй начальник Ц. Ц. Ринчинов гэгшэд хабаадалсаа.

Удаань зүблөөндэ хабаадагшад нооhо сэбэрлэн угаадаг фабрикада ошожо, нооhоной шанар шалгадаг лабораториин хүдэлмэритэй танилсаба.

НИИТЭ НЭГЭН БҮЛЭ СОО

БИРОБИДЖАН. (ТАСС). 50 жэлэй саада тээ Еврейн автономито областиие байгуулга хадаа ленинскэ национальна политикые бодото дээрэнь бэелүүлгын толотомо жэшээ болон тодороо hэн.

Биробиджанда КПСС-эй обкомой ба арадай депутадуудай областной Соведэй, партиин городской комитедэй болон горсоведэй баярай суглаан болобо. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээhэн амаршалгые суглаанда хабаадагшад зоригжолтойгоор угтан абаба. Тэрэниие партиин Хабаровска крайкомой нэгэдэхи секретарь А. К. Черный соносхон уншаа.

Совет засагай жэлнүүдтэ область олон hалбаритай промышленностьтай ба хүдөө ажахытай Алас-Дурнын экономическа хүгжэнги район болон хубилаа гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглэhэн байна. Соёл, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын талаар үндэhэн хубилалтанууд болоо.

КАЗАНИИН ТУГТА ОРДЕН ЗҮҮЛГЭГДЭБЭ

КАЗАНЬ (ТАСС). Ажахын ба соёлой байгуулалтада хотын ажалшадай туйлаhан ехэ амжалтануудай, революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаhанай ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай илалта хангалгада горитой хубитаяа оруулhанай түлөө Казань Ленинэй орденоор шагнагдаба. Үндэр дээдын шагнал барюулалтада зорюулагдажа, ажалшадай түлөөлэгшэдэй, партийна, совет, профсоюзай ба комсомолой эдэбхитэдэй, революциин, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ба ажалай ветерануудай баярай суглаан эндэ болобо.

Сугларагшадта халуунаар угтагдажа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй үмэнэhөө, Россиин Федерациин Верховно Соведэй Президиумэй ба правительствын үмэнэhөө Эхэ ороной дээдын шагналаарнь хотын ба республикын ажалшадые тэрэ үнэн зүрхэнhөө амаршалба.

Казаниие Ленинэй орденоор шагнаhан ушар хадаа совет Татариин ниислэлэй олон үеын ажалшадай — социализмын түлөө революционно тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан, шэн зоригтойгоор шэнэ байдал байгуулhан, фашизмда эсэргүү байлдаанай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ совет Эхэ ороноо ами наhаяа гамнангүй, баатарлигаар хамгаалhан бүхы хүнүүдэй манай партиин ба гүрэнэй урда айхабтар ехэ аша габьяаай байhые гэршэлнэ гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

В. И. Воротников Казаниие Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые соносхон уншаад, нэрьемэ альга ташалга доро хотын тугта шагнал зүүлгэбэ.

Үндэр дээдын шагналай түлөө, хотын ба республикын экономическа болон социальна хүгжэлтэ тухай ехэ анхарал оролдолгын түлөө суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд парти, правительствада гүнзэгы ехэ баяр баясхалан хүргэhэн, уласхоорондын шахардуу байдалые hуларуулха, амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ, Соведүүдэй ороной бэеэ хамгаалха ба экономическа хүсэ шадалые улам дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедэй хараа шугамые нэгэн hаналтайгаар hайшаан дэмжэдэг байhанаа элирхэйлhэн байна.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкэдэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые баярай суглаанда хабаадагшад дэбжэлтэтэйгээр баталан абаба.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЗАЛУУ КОММУНИСТНУУДТА—ОНСО АНХАРАЛ

Хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ партида шэнэ хүнүүдые шэлэн абалга, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлгэ хадаа партийна организацинуудай зэргые саашадань бэхижүүлхэ, тэрэнэй хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлхэ гэһэн тон шухала удха шанартай хэрэг мүн. Партида эрхимүүдэй эрхимүүд, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадагшад, үнэн сэхэ, журам шангатай хүнүүд олоной дундаһаа шэлэгдэн абтадаг гээшэ. Шэнээр абтаһан залуу коммунистын саашанхи болбосорол, политическэ талаараа хатуужан хүмүүжүүлгэ тэдэнэртэй саг үргэлжын даамгай хүдэлмэри ябуулха эрилтэ табигдадаг.

Манай колхозой партийна организаци, тэрэшэлэн партком КПСС-тэ шэнэ хүнүүдые шэлэн абаха, залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулхые оролдодог юм. Энэ хэрэг шиидхэлгэ цеховэ болон партийна эхин организацинуудта даалгагданхай гээшэ. Эдэ организацинууд ажалша коллективүүдэй дундахи политическэ хүсэниинь болоно ха юм. Имагтал цеховэ болон партийна эхин организацинууд ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үдэр бүри ябуулна, хүн бүхэниие һайн мэдэнэ. Тиимэһээ тэдэ КПСС-эй гэшүүндэ түрүү хүнүүдые шэлэн абаха зорилготой хүдэлмэри ябуулна.

Манай колхозой Тоорын отделениин цеховэ парторганизаци (секретарь Л. Д. Шабаев) түрүү хүнүүдые шэлэжэ, партиин гэшүүндэ абаха хэрэгтэ ехэ анхаралтайгаар хандадаг, гэжэ эндэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй январь һарада залуу хүбүүн О. Б. Мухуевые партиин гэшүүндэ кандидадаар абаһан байна. Мүнөө Олег Бадмаевич Тоорын һү һаалиин фермые даагшаар хүдэлжэ байнхай. Дааһан ажал хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандадаг эдэбхитэй, үүсхэлшэ хүн юм.

Мүн лэ энэ отделениин Бүтүүгэй хонинной фермын хонишон Ж. С-Ж. Ябжановые үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багаар партиин гэшүүндэ кандидадаар абаа һэмди. Тэрэ хонин ажалда гурбадахи жэлээ хүдэлнэ. Жэлнүүдэй ошохо тума үндэр дүнгүүдые түйлана. Нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 86 хурьга абаһан һаа, энэ жэлдэ 92 хурьга абанхай. Мүн нёдондо хонин бүриһөө 4,1 килограмм нооһо хайшалһан юм. Мүнөө жэлдэ энээнһээ бага бэшэ нооһо хайшалхаар хараална.

Энэл фермын хонишон С. Ё-Ж. Ангамаев кандидатска стажаа амжалтатайгаар гараһанай удаа энэ жэлэй март һарада партиин гэшүүндэ абтаһан байна. Саян Ешижапович манай колхозой суута хонишон Ленинэй хоёр орденто Гатап Сыбикович Шойбоновтой хэдэн жэлдэ суггаа хүдэлжэ, баян дүй дүршэлыень халан абажа, шадаа бшуу. Мүнөө тэрэ суута хонишонойнгоо хүндэтэ амаралтада гарахадань, хонидыень даажа абанхай хүдэлжэ байна. Энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүхэнһөө 103 хурьга абажа, түрүүшүүлэй тоодо оронхой ябана. Энэ хадаа тэрэнэй ажалдаа оролдосотойгоор хандадагые гэршэлнэ.

Шулуутын отделениин агроном С. П. Борхонов хүдөө ажахын институт дүүргэжэ ерэһээр хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна. Тэрэ шадамар бэрхэ мэргэжэлтэ, хүдэлмэри эмхидхэжэ шадаха хүн. Энэ жэлэй хабарай тарилгын хүдэлмэриин үедэ колхоз дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шулуутынхид ходо түрүүлжэ ябаа. Тэдэнэр колхоз доторoo эгээн түрүүлэн ороһото болон тэжээлэй ургамалнуудые тарижа дүүргэһэн байна. Энээндэ залуу агроном, партиин гэшүүндэ кандидат С. П. Борхоновой оруулһан хубита нилээд ехэ гэхээр.

Партиин ветеран, пенсионер Бальжан Маланович Кырмыгеновэй толгойлдог колхозой правлениин партийна эхин организаци залуушуулые партида абаха, тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ баһал ехэ анхарал хандуулна. Жэшээлхэдэ, партийна энэ эхин организаци февраль һарада залуу инженер-электрик Н. Х. Улахиновые партиин гэшүүндэ абаһан юм. Мүн лэ һаяар ажахын талаар колхозой түрүүлэгшын орлогшо Ц. А. Магадаевые партиин гэшүүндэ абахаар бэлдэжэ байнхай. Нёдондо Ю. Е. Холхоевые партиин гэшүүндэ абаа һэн. Мүнөө тэрэ Улаан-Үдэдэ хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг һургуулида һурана. Һургуулиһаань хоёрдохёо баясхалангай тэмдэг абаад байнабди.

Һайнаар хүдэлжэ, бэеэ зүбөөр абажа, ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, партиин зэргэдэ үнэн сэхээр жагсаха гүн эрмэлзэлтэй байһанаа харуулжа ябаһан нүхэдые үшөөшье дурдамаар. Теэд залуу коммунистнуудаа яажа хүмүүжүүлнэбибди? Манай залуу коммунист бүхэн партийна даабаритай юм. Жэшээлхэдэ, С. П. Борхонов агитатор ба арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн, Н. Х. Улахинов ВЛКСМ-эй райкомой гэшүүн, колхозой комсомолой комитедэй гэшүүн ба арадай заседатель, В. Г. Храмцова агитатор ба агитбригадые толгойлогшо, Ц. А. Мадагаев политинформатор юм. Тэдэнэр эдэ даабаринуудаа һайнаар дүүргэнэ.

Даабари үгэхэдөө, залуу коммунистын өөрынь бэлэдхэлые, бэлиг шадабариие, тэрэнэй юундэ дуратайе, ямар хүдэлмэри хэжэ шадаха байһые хараада абанабди. Залуу коммунистнуудые комсомолой хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулхые оролдонобди. Гадна тэдэнэй олонхинь агитатор, политинформатор болоно. Залуу коммунистда үгтэхэ даабари партийна суглаан дээрэ баталагдадаг юм. Мүн залуу коммунистнууд партийна даабаринуудаа хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухайгаа ходо мэдээсэжэ, тоосожо байдаг гурим манда тогтонижонхой.

Бидэ коммунист бүхэнэй кандидатска стаж дабан гараха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг гээшэбди. Энэ болзор хадаа ёһотой шалгалта болохо зэргэтэй ха юм. КПСС-эй гэшүүндэ абтаһан хүнүүдые түрүүшынь үдэрһөө эхилээд, партийна организациин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулхые оролдоодоно. Тэдэниие хододоо түрүү зэргэдэ, социалис мүрысөөнэй манлайда ябаха уялгатай байһые ойлгуулха гээшэ ехэ удхатай зүйл мүн.

Тэрэшэлэн бидэ кандидат бүхэниие партийна суглаанай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулдаг, тэрээн дээрэ өөрынгөө һанамжые, дурадхалаа ходо мэдүүлдэг байхаар, дутуу дунданууд тушаа шүүмжэлхы ажаглалта хэхэ эрмэлзэлтэйгээр хүмүүжүүлэн һурганабди. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ С. П. Борхонов ба Н. Х. Улахинов хоёр партийна суглаа бэлдэлгэдэ хабаадалсаһан, тэрэниие хүтэлбэрилэн үнгэргэһэн байна. Тэдэнэр үнинэй коммунистнуудтай хамта ябалсажа, партийна суглаанда бэлдэхэ, үнгэргэхэ дүршэлтэй һайнаар танилсанхай.

Партком партида ороходо хүнүүдтэ зуурашалга (рекомендаци) үгэхэ хүсэлэнтэй байһан коммунистнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ мүн лэ онсо анхарал хандуулна. Зууршалга үгэһэн коммунист партида ороходоо мэдүүлгэ бариһан хүниие һайн мэдэнэ. Суг хүдэлжэ, тэрэнэй ниитын хүдэлмэридэ ямараар хандадагые, өөрынь ажабайдалые, шэнжэ шанарые һайн мэдэхэ зэргэтэйшье. Манай партийна организациин урданай коммунистнууд Б. Д. Халудоров, Б. М. Кырмыгенов, Г. Л. Бардуев болон бусад ганса зууршалга бэшэлгээр һанаагаа амардаггүй, харин залуу нүхэрэйнгөө кандидатска стажаа дабатарнь ходо туһалжа, зүбшэл заабари үгэжэ байдаг. Партийна организаци өөрынгөө ээлжээндэ эдэ бүгэдые тон наринаар хинэн шалгана гээшэ.

Энээнһээ гадна бидэ залуу коммунистнуудые парткомдоо урижа, тэдээнтэй нүхэр ёһоной хөөрэлдөө үнгэргэдэг болонхойбди. Энэ хэрэг хүмүүжүүлхы ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ хэлэхэ шухала. Залуу коммунист түсэбтэ даабаряа, абаһан социалис уялгаяа хэр дүүргэжэ байһан тухайгаа хөөрэдэг. Иимэ хөөрэлдөөнэй болоходо, залуу коммунистнууд элдэб һургаал, заабари абажа, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлно.

Залуу коммунистнууд өөһэдынгөө үзэл сурталай, политическэ мэдэсые дээшэлүүлхын тула яһала оролдоно. Парткомоймнай дэргэдэ залуу коммунистнуудай һургуули эмхидхэгдэнхэй юм. Тэдэнэр тусхай программын ёһоор үнгэргэгдэдэг хэшээлнүүдтэ ябажадаа, КПСС-эй Программа болон Уставые, партийна байгууламжын ёһо гуримые шудална, партиин дотоодын ба гадаадын политикатай танилсана. Иимэ һуралсал үнгэргэхэ хэрэгтэ КПСС-эй райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд, цехэй болон партийна эхин организацинуудай секретарьнар, ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон партиин ветерануud хабаадана.

Гэхэтэй хамта залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ, партиин зэргые олошоруулха хэрэгтэ дутагдалнууд огто үгы гэжэ хэлэхээр бэшэ. Малшадай дундаһаа партиин зэргэдэ абтаһан хүнүүд үсөөн гээшэ. Һаяар нэгэ һаалишаниие, нэгэ тугалшаниие партиин гэшүүндэ кандидадаар абахаяа бэлдэжэ байнабди. Саашадаа энэ хэрэгые эдэбхижүүлхэ уялгатайбди. Зарим залуу коммунистнуудһай партийна даабарияа муугаар дүүргэнэ. Элдэб дутуу дунданууды хаража байгаад, һанаа амархан ябадаг хүнүүдшье бии. Энээндэ бидэнэй эрилтэ һуладана гэжэ тэмдэглэмээр. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула мүнөө манай партком зохихо хэмжээ абажа байнхай.

Б. УСКЕЕВ,
Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

Худэри Сомоной тоһоной заводой коллективтэ 64 хүн эбтэй эетэй хүдэлнэ. Тэдэнэр жэл ерэхэ бүри түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэг заншатай. Мүнөө сагаан эдеэн үдэр бүри нэмэжэ, заводой хүдэлмэришэд ехэл сүлөөгүй байна.

Сыр хэдэг дүй дүршэлөөр баян Н. Г. Серебренникова һаймадахи жэлээ хүдэлдэг. Тэрэ халаанайнгаа даабари 120 процентээр дүүргэнэ. Ажалай ветеран, бригадир Т. К. Сметаннина-гай фото республикын дэлэлэй самбарта [...]

Бэеэр набтархан шарайтай, дарууханзантай мастер В. [...]житоватай тоһоной [...] уулзабабди. Тэрэ [...] гэдэхи табан жэлэй [...] шүүлэй һэгэн, 1[...] Бүхэроссийска соци[...]рысөөнэй илагша.

ЗУРАГУУД ДЭЭ[...] хэдэг цехэй хүд[...] Нина Серебренник[...] стер Валентина [...]ва.

С. БАЛДУЕВА.

КОММУНИСТ ТУХАЙ хөөрөөн

ЮРЫН ХОНИШОН

Гэзаа үшөөл харанхы байхада, Ринчин-Бал Дамдинович үни хада бодонхой сайгаа шанажа, ябуул дундаа ууһаар лэ, хонидойнгоо байра тээшэ түргэхэнөөр алхалшаба. Гараад ябахадань, агаар тунгалаг, сэбэр, оршон тойрон аалиһамдуу. Үглөөнэй һэрюухэн тунгалаг агаарта гансаараа ябахадаа мүнөөдэрэйнгөө хэхэ ажал тухайда, мүн саашанхи ажабайдалаа ухамайлан бодоно. Элдэб бодолнууд ухаан соонь үлхэсэлдэнэ. «Байза, хүбүүмни энэ һүниие ямар үнгэргэбэ хаб. Үлэгшэ арбаад хонидоймни хэдыниинь түрэбэб? Үсэгэлдэр үдэшэлэн лаб лэ хоёр хонин хурьгалха янзатай байгаа һэн» гэжэ досоогоо бодоһоор хонидой ута хара хэшаагай дэргэдэ хүрэжэ ерэбэ.

Үүдэ татажа орохотойнь сасуу ехэл хүндэ эхүүн үнэр хамарыень сорьёод абана. Харша хаамагуудаар холбожо уяһан олон хорёо таһалганууд дотор хаалгатай байһан дүн сагаан хурьгад тэрэниие хараһаар лэ шагшууяа татан, бэе бэеэ дарасалдахаһаа наагуур үүдэн багаараа сугларшаба.

Хурьгадайнгаа маарaлдахада, эхэнүүдынь хажуудахи байра сооһоо абяа үгэнэ. Эгээл саада талын таһалга соо Базар хүбүүниинь һаяшаг гараһан нойтон хурьгые эхэдэнь хүхүүлжэ һууба. Ринчин-Бал Дамдинович хүбүүндэ дүтэлөөд:

— Зай, энэ һүниие хэр үнгэргэбэш даа? Хэды хониднай хурьгалааб?— гээд асууна.

—Һүниин тэн багаар хоёр, үглөөнэй нэгэ хонин түрөө. Һүүлшынхимнай хурьгаяа голоод абанагүй. Ядаад байнаб. Долёожошье үгэнэгүй. Нүгөөдүүлынь түлнүүдтээ ехэл мээхэй байшоо,— гээд хүбүүн харюусаба.

— Сай шанаад ерээ һэм. Ошожо бага-сага амарха болоош. Ииһээр хурьгадаа хүхүүлхэ сагнай хүрэжэ ерэхэнь. Би энээнииёшни хүхүүлжэ туршаһуу,—гээд ахалагша хонишон хорёо дээгүүр солбоноор харайжа ороод, арайшамай хүл дээрээ зогсожо байһан хурьга шүүрэн абаһаар лэ эхэдэнь дүтэлэн һууба.

Эсэгэ хүбүүн хоёрой энэ хөөрэлдөөн энэ жэлэй апрель һарын һүүл багаар болоо һэн. Эгээл энэ үедэ Захааминай районоор албанай хэрэгээр ябахадаа, Харацайн совхозой түрүү хонишон коммунист Ринчин-Бал Дамдинович Будаевтай танилсаха аза талаантай байшооб. Хараха янзада набтаршаг, шамбай бэетэй, энеэбхилһэн шарайтай энэ хүниие бүхы наһан соогоо ажал хэһэн, халуун, хүйтэниие дабажа гараһан гэжэ гансата ойлгохоор. Тэрэнэй даадаг бригада ажал хэрэгээрээ жэл бүри совхоз болон район доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгыень эзэлжэл ябадаг. Тодорхойлон хэлэбэл, эдэнэр хурьга абаха, нооһо хайшалжа тушааха түсэбтэ даабаринуудаа хододоо дүүргэжэ шададаг хүнүүд юм. Мүнөө жэлдэшье тус коллектив зуһаг хонидые түрүүлжэ, абаһан уялгаяа үлүүлэн бэелүүлбэ. Тусхайлан хэлэбэл, зуун эхэ хонин бүриһөө 87 түл абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байна.

— Энэ амжалта бидэнэртэ миин хүрэжэ ерээгүй. Илангаяа залуу малые түрүүшынхеэ түрүүлхэ гээшэ бэрхэтэйхэн хэрэг. Хэды хүшэр хүндэ ушарай тохёолдоошье һаань, харууһалжа байһан 514 эхэ хонидойнгоо түл абажа, тухашаруу хэһаяа дабаба гээшэбди. Энэ үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээршье тиимэ элбэг бэшэшье һаа, миниидаадаг бригадын гэшүүд (оройдоол гурбан зомди: би, минии нүхэр Евгения Аюровна, Базар хүбүүн) нэгэл эрмэлзэлтэйгээр оролдожо, харюусалгатай хэһаяа гарза хоролтогүйгөөр дабажа гараба,— гэжэ ахалагша хонишон эрхилжэ ябаһан ажалаа тодорхойгоор хөөрэжэ эхилнэ. Эхэл түргэнөөр дуугардагшье һаа, үгэ бүхэнөө бодомжотойгоор хэлэдэг хүн. Ёһотойл ажалша хүнүүд хэһэн ажалайнгаа сэнгые һайн мэдэдэг гэжэ хэлсэдэгынь зүбтэйл ха.

— Хонишодой ажалай хүндэшье байһаниинь мэдээжэ. Манай нютаг үргэн тала дайдагүй. Тиимэһээ ой модон соогуур хонидһоо алхашье холодонгүй дахаха баатай болгододог гээшэ. Теэд һайн дураараа энэ ажалые шэлэһэн аад, хэндэшье голхорхо, гомдохобши даа. Эхэ хонидой отара даажа абаһаар зургаадахи жэлээ хүдэлжэ ябанаб. Түрүүшын жэлһээ эхилжэ, муу бэшэ үрэ дүнгүүд түйлагдаа,— гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

...Ринчин-Бал Дамдинович нютагайнгаа һургуулида һуража ябахадаа, хонишон болохоб гэжэ оройдоошье досоогоо һанадаггүй һэн. Тэрэ һургуулияа дүүргэһээр лэ Улаан-Үдэ хотын бухгалтерай зургаа һарын курсада мэргэжэл шудалхаяа ороо бэлэй. Тэндэ һурахадаа энэ мэргэжэлдэ ёһотойгоор дурлаа. Тэрэнээ амжалтатай дүүргэжэ, түрэл ажахыдаа бухгалтераар ажаллажа эхилһэн намтартай.

Үглөө бүхэндэ совхозой конторо соо энэ хүнэй элдэб олон тоо, баримтатай саарһан руу шунгашанхай, айхабтар сүлөөгүй шоотын хараханууд шагтануудые «хас-няс» татажа һууxыень нютагайхидынь үдэр бүри шахуу харадаг һэн. Уданшьегүй үргэн мүртэй, набтархан бэетэй бухгалтерые үлэгшэнэйхид яһала бэрхэ мэргэжэлтэн болоо гэжэ магтан хөөрэлдэгшэ бэлэй. Энэ ажалдаа нүхэр Будаев арбаад шахуу жэлэй туршада хүдэлһэн байна. Тиихэдээ ажахынгаа хүдөө ажахын һалбаринуудай адли тэгшээр хүгжэхынь тула ямар шалтагаанһаа боложо, алдуу эндүүнүүдэй хаана гарадагыень удхалан ойлгохо, саашанхи дэбжэлтын замые зүбөөр тодорхойлхо гэжэ оролдогшо һэн. Совхоз доторoo үнгэргэгдэһэн суглаанууд дээрэ тэрэ өөрынгөө асуудалаар заатагүй һанамжаяа хэлэдэг, алмалта, арьбалалта хэжэ, гаргаша багатайгаар продукци абаха талаар үндэһэлэн ойлгуулдаг бэлэй. Юрэдөөл, Ринчин-Бал ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ бэрхэ мэргэжэлтэн гэжэ хэлсүүлһэншье байха. Эгээл энэ үедэ районой хүтэлбэрилэгшэд тэрэниие Үлэгшэнэй сомоной Советэй түрүүлэгшээр дэбжүүлээ һэн. Энэшье ажалда нүхэр Будаев хамсыгаа шаман ороо бэлэй.

— Нютагай Советэй түрүүлэгшэ байха гээшэ нэрэ түрэтэй, ехэл харюусалгатай хэрэг мүн. Депутадуудай ажал хүдэлмэри болон ажал ябуулга Советэй үдэр бүриин анхаралда байха. Манай гүйсэдком ажабайдалай али олон шухала асуудалнуудые шиидхээ, нютагаа бүхы талаарнь хүгжөөхые оролдоо. Тооложо барашагүй,—гэжэ Ринчин-Бал Дамдинович тэрэ сагайнгаа байдалые дурсан хөөрэнэ.

Уданшьегүй байтарнь «Будаев сомоной Советэй түрүүлэгшын тушаалһаа һайн дураараа болибо, ажахынгаа хонишодой бригадые хүтэлбэрилхөөр томилогдобо» гэһэн зэрэб үгэ түрэл нютагаарнь тараа һэн. «Ринчин-Бал Будаев коммунист хүн хадаа ажахынгаа гээгдэлдэ ородог һалбариие даажа абахань ха» гэжэшье хүн зон хоорондоо хөөрэлдөө.

Юундэ тиимэ шиидхэбэри абаһаарнь, һонирхоходомнай нүхэр Будаев иигэжэ хэлээ бэлэй:

— Үнэхөөрөөшье тэрэ сагта хонин һалбаримнай адаг мууда тоологдодог һэн. Хурьганшье олоор абтадаггүй, нооһоншье багаар хайшалагдаха, эндэ хүдэлхэ хүншье олдохогүй. Саашадаа иигэжэ байха болоо һаа, ажахымнай экономико дээшэлхэгүй гэжэ ойлгоходоо, тэндэл ошожо хүдэлхөөр шиидээ бэлэйб.

Гээгдэлһээ гаргаха гээшэ үнэн дээрээ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ байшоо. Юрэдөөл, тэрэниие зүбөөр шиидхэхын тула хонишодой ажалыень шэнээр эрхилхэ хэрэгтэй гэжэ ойлгоходоо, Ринчин-Бал Дамдинович нэн түрүүн отарануудые һайн кадрнуудаар бүридүүлхын, тэдэнэрэй хүдэлмэриие ондоо гуримда оруулхын түлөө оролдоо. Саашань ажалай журам, үдэрэй гурим сахилгада эрилтэ табижа эхилээ. Теэд өөрөө энэ һалбариие һайн мэдэдэг болохын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулба. Тиигэжэ тэрэ хонишодһоо дутуугүйгөөр ажалаа һайн мэдэхэ болоо, ажалайнгаа дүршэл шадабариин онол аргые олоо. Иигэжэ өөрөө бэенхэдэжэ, юумэндэ һураагүй һаа, ягаад иимэ түргэнөөр хонишодой ажалайнь «нюусатай» танилсаха байгааб даа. Тиигээдшье бригадир хүн гээшэни хонишодһоо үшөө үлүү юумэ мэдэхэ, тэдэнэртээ зүбшэл, заабари үгэхэ ёһотой ха юм.

Иигээд хүдэлжэ ябатараа тэрэ өөрөө хонидой отарые даажа абаха гэжэ шиидэбэ. Энэ дурадхалаа ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ нэгэтэ хэлээ һэн. Теэд тэдэнэр Ринчин-Бал Будаевта арсажа шадаагүй бэлэй.

1978 ондо эхэ хонидой отара даажа абба. Энэ ажалые һайн мэдэхэшье һаа, өөрөө бэе дээрээ абаад хүдэлхэдэнь, хүндэ хүшэр сагууд ушараа. Ахалагша хонишон түрүүшын жэлһээ хүсэ шадалаа, үргэһэ нойроо гамнангүй хүдэлөө. Энэ үнгэрһэн хугасаа соо Ринчин-Бал Дамдинович олон юумэ хараа, үзөө. Тэрэнэй урда хатуу, бэрхэшээлтэ жэлнүүдшье дайралдаа. Теэд хонишон гэдэргээ оройдоошье сухаряагүй, энэ ажалһаа болихомни гэжэ нэгэтэшье хэлээгүй. Эдэ хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ Будаевай мэдээжэ мэргэжэлтэн, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ, эрхим хонишон болоһондонь гайхал оройдоошье байхагүй, ажабайдалнай саашаа ябажал байна ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Ринчин-Бал Дамдиновичай ажабайдалда ондоошье бага бэшэ хубилалтанууд болоо. Тэрэ Коммунис партиин гэшүүндэ абтаа, нютагай сомоной Советэй депутадаар оло дахин һунгагдаа.

Районой партийна организаци ленинскэ партитай хубиһаяагаа нягтаар холбоһон нүхэр Будаевыа областной партийна 32-дохи конференцидэ делегадаар түлөөлһэн байна.

— Энэ ехэ хуралдаанда хабаадаха аза талаантай байһандаа баяртай ябагшаб. Нютагайнгаа хүн зоной үндэр этигэл найдабариень үнэн сэхэ ажалаараа харюулха нангин уялгатайб, — гэжэ Ринчин-Бал Дамдинович хэлээ һэн.

Тэрэ хэлэһэндээ заатагүй хүрэхэ, ашыень харюулжа шадаха. Юуб гэхэдэ, коммунист Будаевай хэлэһэн үгэнь бата ажал хэрэгүүдынь урагшатай ха юм.

Д. ДОНДОКОВ.

ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛЭГДЭНЭ

Прибайкалиин районой «Зырянский» совхозой тугалшад Валентина Павловна Иконникова, Людмила Васильевна Ченских гэгшэд жэлһээ жэлдэ ажалдаа эрхим дүнгүүдые түйладагаараа ганса ажахы соогоо бэшэ, мүн район доторoo алдаршанхай юм.

Энэшье жэлдэ эдэ түрүүшүүл ажалай үндэр бүтээсэ түйлана. Үдэртөө һайжаруулагдаһан бэлшээридэ адуулагдана. Холимол тэжээл, дабһан ходо үгтэжэ байдаг. Тиигэжэ В. П. Иконникова, Л. В. Ченских сүүдхэдээ тугалнуудайнгаа дунда зэргын шэгнүүрые 750—800 граммаар нэмээнэ.

П. ХАЛТАНОВ.

ШУХАЛА ҺАЛБАРИ МАНАЙ ГАРТА

«Мүнөө болоходо парти нимэ зорилго табина: оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые хэрэглэжэ шадаал һаа, богони болзор соо эдеэ хоолой бүхы зүйлнүүдээр улад зониие тогтууритайгаар хангадаг болохо» тухай КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталан абаһан СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор онсолон хэлэгдэнэ.

Эндэһээ түбхын түрүүн үхэрэй, хониной, гахайн, шубуунай мяха ехээр үйлэдбэрилхын хажуугаар адуун һүрэгые олоор үсхэбэрилжэ, эрхим шанартай мяха элбэгээр абаха тушаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко бүхэсоюзна экономическа зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэһэн байна.

Республикын зүүн-хойто захын районуудай нэгэн болохо Яруунада илангаяа адуун һүрэг үсхэбэрилхэ талаар горитой арга боломжо бии гэжэ хүн зон хэлсэдэг байха. Энэншье аргагүй зүб. Юуб гэхэдэ, манай эндэхи Витимэй совхоз газар нютагайнгаа, байгаалиингаа эрхэ байдалаар анханһаа хойшо үхэр, адуу моридые үсхэбэрилдэг байһан гээшэ ааб даа. Манай эндэ хада уулануудай хоорондуур, ой тайгын соорхойнуудаар хэр угһаа хойшо адуун һүрэгөө үбэл, зунгүй бэлшээдэг байһаншье, мүнөө бэлшээһээршье.

Һүүлэй жэлнүүдтэ адуун һүрэг үсхэбэрилхэ хэрэгтэ түрэл партимнай, гүрэн түрэмнай онсо анхарал хандуулдаг болонхой. Манай республикын партийна, совет, хүдөө ажахын органууд адуу үсхэбэрилгые улам саашадань эрид хүгжөөжэ, адуу моридой тоо толгойе олошоруулха талаар шэглүүлэгдэһэн хэмжээнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр горитой хүдэлмэри ябуулжа байна. Энэ талаар республикын Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол баталан абаа һэн. Тус тогтоолой ёһоор адуун һүрэгые саашадань олошоруулха, эдэнэй ашаг шэмыень нэмээхэ хэрэгтэ манай совхоз өөрынгөө бага бэшэ хубитые оруулха ёһотой гэжэ бидэ ойлгонобди. Юуб гэхэдэ, совхознай холын хараата түсэбэй ёһоор адуу үсхэбэрилхэ гол шэглэлтэй ажахы болонхой. Мүнөө манда дүн хамта 2325 адуу морид, тэрэ тоодо 828 гүүн тоологдодог юм. Өөһэдынгөө арга боломжонуудые хараада абажа, бидэ һүүлэй үедэ адуун һүрэгөө олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулха талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулһан байнабди. Теэд түл абалгаар нёдондонoймнай дүн тиимэшье һайн байгаагүй. Тэрэнээ һайрхажа хэлэһэнэйшье үлүү ха. Үнгэрһэн жэлдэ бүхыдөө 1146 центнер адуунай мяха үйлэдбэрилжэ, тэдэнэйнгээ 473 центнерыень гүрэндэ худалдаабди. Иигэжэ комбинадта тушааһан мяханайнгаа түлөө дүн хамта 57,5 мянган түхэриг абаабди гэхэ гү, али 37,4 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулаабди. Энэмнай моринной мяханай өөрынь үнэ сэн оройдоол 114 түхэригтэ болоһон байна. Энэ дүн юу харуулнаб гэхэдэ, адуунай мяхан бэшэ мяханда орходоо һураггүй хямда сэнтэйгээр абтана ха юм.

Гэхэтэй хамта адуун һүрэгые бүри түргэнөөр олошоруулха, энэ һалбариһаа продукци ехээр абаха, ашаг олзо оруулха арга боломжоёо үшөөл гүйсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди гэһэн нёдондоной баримтанууд үшөө дахин гэршэлнэ. Эдэ бүхы дутуу дундануудаа хараалжа, байгша ондо нилээд ехэ хүдэлмэри хэхээр түсэблэнхэйбди. Нэн түрүүн адуу моридоо олон болгохын тула зуун гүүн бүриһөө жэлдээ 80-һаа доошо бэшэ унага абажа түлжүүлхэ ёһотойбди. Хоёрдохёор, хямда сэнтэй мяха элбэгээр үйлэдбэрилхэ зорилготойбди. Энэ талаар байгша оной эхиндэ 80 залуу даагадые, голодоһондо гараһан адуу моридые суглуулаад, шахан таргалуулжа байнабди. Эдэ толгой адуун хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ гүрэндэ тушаагдаха юм.

Манай совхоз үүлтэртэ адуу үсхэбэрилдэг ажахы гэжэ нэрэтэй. Ушар иимэһээ үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һара соо нютагай Буряадай үүлтэрэй 146 толгой нэгэ наһанай адуу суглуулжа, бүлэг болгоод байнабди. Иигэжэ нютагай үүлтэрэй адуун һүрэг үсхэбэрилхэ тусхай фермэ бии болгобо гээшэбди. Энээнииёмнай республикын Хүдөө ажахын министерство тусхай захиралтаар баталха ёһотой.

Ажахымнай һүрэг соо эмэ адуун үшөөл үсөөн байһаар. Гүүдһээ унагад баһал үсөөнөөр абтана. Тиимэһээ энэ жэлһээ эхилжэ, зуун гүүн бүридэ адагынь 75—80 унага абаад, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлдэг болохо зорилготойбди. Тиигэжэ шадабал, энэ табан жэлэй туршада адуун һүрэгөө 3000 толгойдо хүргэхэ, һүрэг сооғоо гүүнүүдэй тоое даб дээрэ 40—45 процентдэ болгохо аргатайбди.

Саашань азарганууд дээрэ тогтохомни. Манай республика дотор һайн үүлтэрэй азарганууд мүртэй бэлдэгдэнгүй худалдаанда ошоно. Юуб гэхэдэ, эдэ азарганууд һүрэгөө һайнаар хаража шададаггүй. Минии һанахада, үбэлэй сагта дулаан байрада байһан бэеэ хүсэһэн азарга, эрэ дааган, гунад һүрэгөө дахуулдаггүй байна. Жэшээлхэдэ, һүүлэй 3 жэлэй туршада бидэ 26 азарга худалдажа абаабди. Теэд эдэнэймнай оройдоол гурбанниинь һүрэгөө һайнаар тараангүй хаража ябадаг. Манай адуушад эдэ малые һургаха гэжэ оролдоо, теэд юуншье боложо үгөөгүй.

Гэхэтэй хамта совхоздомнай хүгшэрһэн нилээд олон азарга бии. Эдээнһээ түл үсөөн абтана. Тусхайлан хэлэбэл, «Браслет» гэжэ нэрэтэй азарга хэрэглэхэдэ, 19 гүүнһээ жэлдээ оройдоол 2 3-ниинь унагалдаг юм. Ажахын 87 азаргын гурбанай нэгэ хубинь 100 гүүн бүриһөө 40-һөө доошо түл асарна. Иимэ байдал гансашье манайда бэшэ, мүн районой бусад ажахынуудта үзэгдэнэ. Ушар иимэһээ манай эрхэ байдалда һүрэгөө һайнаар тараангүй абажа ябадаг, тэдээнһээ шэрхи, тобир сула түл абтадаг азарганнуудые бэлдэхэ гээшэ тон шухалада тоологдоно.

Хэнэйшье мэдэһээр манай эндэ адуун һүрэтые нэгэ газарта олоор суглуулаад байлгаха нэлэнхы ехэ бэлшээри үгы юм. Тиимэһээ нэгэ-нэгэ азаргатай 13—15 гүүдые һүрэг болгожо таһалаад, ой тайгын соорхойгоор, хада уулын хүндыгөөр бэлшээдэг гээшэбди. Бэшэ залуу даагадаа, гунадаа амяарнь һүрэг болгожо, эрэ эмээрнь ондо ондоо байлгажа, холын бэлшээридэ ябуулнабди. Адуумнай зундаа ой тайга руу холо абаашагдадаг, намар оройшог тэндэһээ буужа, үбһэнэй абтаһан хойно сабшалан дээрээ, зелёнкын һуурида адуулагдадаг.

Саашань юун тухай хэлэхэб гэхэдэ, адуушадые ажахын тоосоондо оруулаад хүдэлгэхэдэ, ехэ бэлшээри хэрэгтэй болоно. 6—8 жэлэй урда тээ адуугаа бэлшээдэг 3 мянга гаран гектар газарнай шугы бургааһанда дарагдажа, мүнөө энэ бэлшээриие хэрэглэхэнь бэрхэтэй болонхой. Нёдондонһоо хойшо хоёр газарта тусхайлбал, 300 гектар талмай шугы бургааһанһаа сэбэрлэгдэжэ эхилэнхэй. Энэ хүдэлмэри ехэл үнэтэйгээр хэгдэжэ байна. Хайшан гэхэбши, саашадаа иигэжэ байха аргамнай һалаа.

Ажахын адуу моридой үүлтэрыень һайжаруулхын тула яхадай үүлтэрэй эмэ адууе худалдажа [...] рэгтэмнай республи[...] тийна, совет, хүд[...] органууд туһалха [...] жэ найдагдаа. Хэр[...] үүлтэрэй эмэ аду[...] абабал, бидэ үшөө [...] гада бии болгожо, [...] нүүдые ородой аш[...] дэг үүлтэрэй азарг[...] ниилүүлээд, түл аб[...] налтайбди. Тэдэнэй [...] гад манай эрхэ б[...] ехэл таарангi шэр[...] бир сула байха[...] Иимэл түл жэл ха[...] тай болоходоо тол[...] риин шэгнүүрын[...] зэргээр 250—280 ки[...] да хүрэдэг шуу. [...] хүршэ Баунтын [...] ажахынуудта яхада[...] рэй морид амжалт[...] хэбэрилэгдэжэ байн[...] жэ эдэ бүгэдын аш[...] моридойнгоо үү[...] һайжаруулжа, мяха[...] тэрэй болгохо һан[...].

Ута шэмэрүүн [...] үбэл болодог мана[...] эрхэ байдалда жэн[...] даагадта үбэлжэлг[...] үбһэ тэжээл нэмэ[...] лээгүйдэ аргагүй, [...] азарганнуудые тал[...] най зүйлөөр ханга[...] тон бэрхэтэй хэр[...] хой. Ушарынь юу[...] һүүлэй хоёр-гурба[...] туршада зуниинь [...] рынь манай нишэ[...] ра бороотой байжа[...] тарян мүртэй у[...] үбһэ тэжээлшье [...] арга боломжо ма[...] шахуу. Гүүнүүдтэ [...] нуудта талха тар[...] ханааршье эдюулд[...] һаа, түл һураггү[...] абтаха бэлэй.

Манай ажахын [...] нёдондоной ноябрь[...] ажахын тоосоондо [...] өөһэдтөө хамтын [...] нэбтэрүүлээд хүдэл[...] Иигээд энэ шухал[...] риие саашадань [...] хэрэгтэмнай энэ тү[...] аргын ашагтай бай[...] дээжэ.

Адуушадые урм[...] тула тэдэнэй гол [...] дээрэ нэмэлтэ түү[...] лэнэбди. Нёдондо [...] тэ дүн хамта 5,[...] түхэриг нэмэлтэ м[...] тэһэн байна.

Совхозой дирек[...] тийна организаци [...] адуушадай һайна[...] лаха эрхэ байд[...] гуулхые оролдод[...]

Эндэ нэгэ шиид[...] асуудал ушарна. [...] унагадаа шэгнэхэ [...] шэгнүүршье олдо[...] линхой. Тэрээнгүй[...] шан гээд хүдэлхэ[...] лоно гэршэбибди. [...] эмээл, хазаар, хо[...] лон тоногууд олоо[...] дана. Эдэ шухала [...] нуудые шиидхэхээ[...] рэжэ ерээ.

Энэ һалбариие [...] ехэтэйгээр саашад[...] жөөхэ хэрэгтэ [...] мэргэжэлтэд, хүтэ[...] шэд өөһэдынгөө х[...] дые оруулха ёһот[...]

О. АДУШ[...]
Яруунын [...]
Витимэй с[...]
ди[...]

УГАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ДЭМБЭРЭЛТЭЙ ҮДЭР

ХАРЬКОВ. Предприятиин эгээл үнинэй хүдэлмэришэдэй гэр бүлын ажабайдалдахи дэмбэрэлтэй үдэрые эндэхи тракторна заводой коллектив баярай оршон байдалда тэмдэглэбэ. Бүтээн гаргагдаһан тракторай радиатор дээрэ «ХТЗ» гэһэн тэмдэгтэй зэргэлээд «Угай хүдэлмэришэд Гриневтоной 400 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ хабсаргагдаба» гэжэ бэшээтэй хабтагай бүхэлэгдөө юм.

Ажалша гэр бүлын аха захань, Ленинэй ба Октябриин Революциин орденуудай кавалер И. Гринев заводой цех сооһоо энэ машиные жолоодожо гаргаба. Гушан моринной хүсэтэй түрүүшын машинануудые бүтээлсэһэн энэ хүн түрүүшынхидэ орходоо 7 дахин хүсэтэй булад хүлэгүүдые бүтээлгэдэ хабаадалсадаг юм. Тэрээнтэй зэргэлээд 16 аха дүүнэрынь, үхибүүдынь хүдэлдэг.

Краснокутска районой Кутузовай нэрэмжэтэ колхоозһоо угай таргашадай аха заха болохо В. Полежагта нэрэ табигдаһан машинын түлхюурнүүдые Иван Григорьевич нэрьемэ альга ташалга доро барюулһан байна.

Ажалша эдэ гэр бүлэнэрэй хуби заяанда ороной намтар гэршэлэн харуулагдана. Угай мэргэжэлэй үндэһэ һуури табигшадай шэлэһэн мэргэжэлнүүдтэ хэдэн үе үнэн сэхэ ябана бшуу. Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ Харьковта хүдэлмэришэд болон таряашад угтанай түлөөлэгшэдэй нэрэнүүд суураһан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай баатарнуудай дундашье тэдэнэр байлсаһан. Харин дайнай һүүлээр Гриневтон болон Полежагтан фашистнуудай һандаргаһан заводые, колхозые һэргээн бодхооһон, тэдэнэрэй ажалай алдар солые арьбадхаха талаар туһалһан юм.

Тэрэл үдэртөө В. Полежак шэнэ трактораараа тарилгын хүдэлмэридэ оролсоһон, харин Гриневтон ХТЗ-гэй цехүүдтэ габшагай вахтаяа үргэлжэлүүлһэн байна.

…ЖЭЛЭЙ …ЗАЛЭЛДЭ

БУРЯАДАЙ ГИГАНТЫН …РИЛГА ТУХАЙ

…онууд хадаа …ышленна то… …үүдые ба… …мун. Мүнөө … …хүдэлмэ… …һүүри табигдаһан Верхнеуди… электросе… …ньһожорүү… …1931 … …барилга … Харин 1932 … …юниин 2-то …

гаргаа. ПВРЗ-гэй хүдэлмэришэдэй бүлэг хандалга соогоо нигэжэ мэдүүлээ һэн: «Бизнэр, Хорин районой колхозникүүд, мүнөө ПВРЗ-гэй хүдэлмэришэд болонхойбди. Барилгын урда табигдаһан зорилгонуудтай танилсаад, дүүрэтэрнь хүдэлхэ гэжэ шиидэбди. Тиимэһээ партиин районой комитедүүд, районой гүйсэдхэхэ комитедүүд, Буряад колхозуудта ханданабди: арбан үдэрэй турша ПВРЗ-дэ хүдэлмэришэн хүсөөр хангагты гэжэ уряалнабди». Энэ хандалгада Хори аймагай ажалшад халуунаар харюу үгэлөө. Ехэ үдэр соо олон аймагһаа: «Буряадай түрүүшын гигантые габшагай түргэнөөр барилгые хараада абан, 1000 эрхим ажалшадые эльгээнэбди».

Кабанскын аймагай Корсаковска сельсэ Советэй сесси дээрэ колхозно эдэбхитэд нигэжэ тогтоогоо һэн: «Заводые саг болзорто ашаглалгада оруулжа туһалха хүдэлмэришэдые эдэ хоолоор хангаха хэрэгтэй. Тиимэһээ 6 үхэр, 5 гахай, 10 хони, 55 центнер хартаабха, 25 центнер загаһа 9 колхозноо эльгээнэбди». Гэхэһээ гадна Байгал дээрэ загаһашадай артель байгуулжа, барилгашадые загаһа эльгээжэ байхаар уялганабди».

Ород, буряад, казах, украин, татар яһанай түлөөлэгшэд сүг республикын аймагуудһаа ерэһэн 3 мянган хүн хүдэлжэ байгаа. Эдэнэй хахадынь буряадууд һэн.

Национальна кадрнуудые бэлдэлгэ, мэргэжэл, шадабаринь дээшэлүүлэлгэдэ ороной түбһөө ерэһэн хүдэлмэришэд ехэ үүргэ дүүргэһэн юм. Токарь Б. З. Поздеев Ураалда фабрично-заводской училищи дүүргэһэнэй удаа ерээ һэн. «Бурят-Монгольская правда» газетэдэ тэрэ нигэжэ бэшэһэн байдаг: «1935 ондо үнинэй хүсэл бэелээ: … ошожо хүдэлхэ, эндэхи нютагуудай урган хүгжэхые хараха, энэ хэрэгтэ өөрөө хабаадаха — энээнһээ хүндэтэй үүргэ хаана байхаб!» Инструментальна цехэй түрүүшын стахановецуудай нэгэн, Социалис Ажалай Герой Б. З. Поздеев токарна хэрэгтэ олон тоото

залуушуулые һургаһан габьяатай.

Вагонно комбинадай механическа цехэй мастер П. Н. Денисов Муромһаа хүдэлхөөр ерэһэн, заһабарилгые хараад, нигэжэ бэшээ бэлэй: «1935 оной апрельдэ заводто хүдэлхөөр орооб. Һаруул томо корпусуудые, хүсэ ехэтэ түхеэрэлгэнүүдые, олон мянган барилгашадые хараад, транспортын нэгэшье заводто жэшээлшэгүй һайн предприяти болохо гэжэ тоошолоо һэм».

1932 оной августын 22-то заһабарилгын-механическа цехэй һуури табигдаа. Барилгын механизмнуудые заһабарилгада, оньһон түхеэрэлгэнүүдые бэлдэлгэдэ энэ цех шухала үүргэ байгаа. Партиин обком ба БМАССР-эй СНК барилгын коллективтэ амаршалга эльгээһэн юм: «Цехэй һуурине табилга тон шухала удха шанартай. Буряад орондомнай өөрын промышленность байгуулагдажа, национальна пролетариат урган гарана. Нигэжэ республикын түрүү промышленна районуудай нэгэн болохонь бшуу».

Энэ ушартай дашарамдуулан, габшагай шэнэ бригаданууд эмхидхэгдэһэн, бригаданууд хоорондоо социалис мүрысөөн тухай хэлсээн баталагдажа байна. Буркевичэй хүтэлбэри доро ажахын-түсоонуудай түрүүшын комсомольско бригада иимэ үүргэ абаа һэн: «Заһабарилгын заводой барилгада дүүрэтэр бүхы хүдэлхэбди. Үйлэдбэриин журам хэзагайрүүлхэ, ажалдаа хойнотоо ушарнуул дайралдахагүй. Ажалай бүтээсэ 30 процентээр дээшэ дүүргэдэбди».

Үргэжэр дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй эршэ дэлисэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ …, барилгын ябасые түргэдхэхэ. Свидченко, Насурхаев, Блюш, Ануахов, Моншонов, Игнатов болон бусадай эрхим бригаданууд үйлэдбэриингөө даабаринуудые 125-һаа 230 процент хүрэтэр дүүргэдэг алдартай бэлэй.

1933 ондо 28 миллион түхэриг заводой саашанхи барилгада һомологдоо һэн. ПВРЗ-гэй барилгын начальнигай, парткомой секретариин, постройкомой түрүүлэгшын гар табилгатай элидхэл соо нигэжэ хэлэгдэһэн байдаг: «1,3 миллион түхэригэй хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэжэ, заһабарилгын-механическа цех 1933 оной майн 1-дэ хабсаргалгада тушаагдаба. Тиихэдэ дархалалгын цехэй барилгын бүхы хүдэлмэриин 70 процент хэгдээ. Байгша оной августын 1-дэ, болзорһоо хоёр һара урид барилгань гүйсэд түгэсэхэ».

Ерээдүйн заводой бүхы гол цехүүд 1933 ондо баригдажа дүүргэгдээд байгаа һэн. 1934 ондо булад шудхалгын цех ашаглалгада тушаагдажа, барилгашадай ехэ амжалтые элирхэйлээ бэлэй. Тиин апрелиин 29-нэй үдэшын 5 часта шудхагдаһан булад түрүүшынхеэ гаража, хүдэлмэришэд аргагүй баясаһан юм. Дурасхаалта тэрэ буладаар Ленинэй дүрэ бүтээгдэжэ, заводой музей соо табигдаа һэн.

1934 оной июниин 1-дэ, хараалагдаһан болзорһоо нэгэ һара урид, эгээл томо цех — паровоз заһабарилгын комбинат ашаглагдаа. Энэл үдэртөө эгээл түрүүшын паровоз заһабарилгада табигдаһан юм. Энэмнай хадаа заводые ашаглалгын эхин хаһа гэжэ юрэнхыдөө тоологдоо бэлэй.

1935 ондо барилгын хүдэлмэринүүд бүри үргэн дэлисэтэй болоо. Вагонно комбинадай түрүүшын ээлжээн, мүн дархалалгын, инструментальна цехүүд хүдэлгэгдэжэ эхилээ.

1937 ондо заводые, оршон посёлогые барилга гол түлэб дүүргэгдээ. 1938 оной апрель һарада ПВРЗ (мүнөөнэй локомотив-вагон заһабарилгын завод) ороной томо предприятинуудай зэргэдэ дүүрэн эрхэтэйгээр оролсоо һэн.

Буряад ороной индустрижүүлгэ, олон ондоо яһатанһаа бүридэһэн хүдэлмэришэн ангиие, национальна кадрнуудые бэлдэлгэ хадаа республикын саашадаа урган дабшалтада угаа ехэ удха шанартай бэлэй. Мүнөө үедэ эндэ 20 гаран ондо ондоо яһатанай түлөөлэгшэд эбтэй эетэй хүдэлмэришэдэй бүлэдэ түбхинэн жагсажа, түрэл заводойнгоо байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ажалай ехэ амжалтануудаар угтажа байнхай.

С. АЮШЕЕВА,
республикын гүрэнэй түүхэй архивай научна хүдэлмэрилэгшэ.

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭНЬ БАТА

Үдэшын боро хараан. Дээдэ Тори тосхоной үйлсэнүүдтэ электрофонарьнууд яларалдана. Айлай сонхонуудай үнгын хүшэгэнүүдэй саанаһаа дулаахан гэрэл сасарһандал. Ажалайнгаа үдэрэй һүүлээр хүнүүд гэр гэртээ таража, ан-бун гэлдэн, сайлажа һууна ха юм. Үхэр малаа эдеэлүүлжэ, гэртэхи, газаахина хэһэнэйнгээ һүүлээр эдэ зомнай яража түргэхэн хубсалаад лэ, нютагайнгаа соёлой байшан тээшэ гэшхэлэлдэхэл даа. 250 һуурнтай энэ байшангай кино хараха дуратайшуулые бүгэдыень багтаанишьегүй байха ушар гарадаг.

Харалгын зал соо гэрэлэй унтараагдамсаар, киноаппаратурын жэгдэхэнээр абяа гараханьдуулдаадхина. Үргэн сагаан экран дээрэ аржыса бэшэгдэһэн титрнүүд харагдажа, һонирхолтой фильмын түрүүшын кадрнууд һубарина. Киноаппаратурын хүдэлмэриин хойноһоо дүршэлтэй киномеханик Бата-Мүнхэ Дашиев анхаралтайгаар адаглана.

...Тэрэ Улаан-Үдэ хотоһоо киномеханигай үнэмшэлгэтэй аяар хорин гурбан жэлэй саана бусажа ерээ һэн. Түрэһэн үдэһэн Дээдэ-Тори нютагтаа ажалайнгаа намтарые эхилээд, мүнөөшье хүрэтэрөө таһалгаряагүй тэндээ хүдэлнэ.

Энэ хугасаа соо мэргэжэлэйнгээ бүхы шоусануудые хуруу хухадгүй шудалаа юм бэээ. Кинотехникээ гамтайгаар ашаглаһанай, фильмүүдые дэлгэрүүлгын мүнөө үеын методикые үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар Бата-Мүнхэ Сэнтэжапович ажалдаа ехэхэн амжалта туйлажа, районойнгоо түрүү киномеханигуудай нэгэн болонхой.

Ажалаа һайн шанартайгаар хэхын тулада киномеханик хэды ехээр оролдодог гээшэб! Репертуарна түсэбөө хахад һараар уридлан табижа, баталуулан сасуу үнгэ һайхан афишануудые нюдэндэ торомоор газарнуудта тэрэ үлгэдэг. Тиин рекламна фильмүүдые саг соонь харуулхые оролдодог, фотокадрнуудһаа, үнгэтэ рекламануудһаа выставкэнүүдые бүридхэдэг байна. Тэрэшэлэн һаяар харуулагдахаяа байһан фильмнүүд тухай киносеансын урда тээ харагшадта өөрөөшье хөөрэжэ үгэдэг заншалтай юм.

Шэнэ кино харуулхаһаа урид киномеханик лентыень наринаар шалгадаг заншалтай. Сеансын эхилшоод байхада, кинолентын таһархаһаа түбэгтэй юумэн үгы ха юм даа. Тингэжэ лентэдээ наринаар хандаагүй һаа, тэрэнь түргэн хэрэглэмжэһээ гарашаха, гүрэндэ үлүү гарза болохо бшуу даа.

Лентээ анхаралтайгаар шалгаһанайнгаа удаа, таһарһан газарнуудыень айхабтар шадамараар тэрэ няажархидаг. Тиигээд үшөө дахин шалгаха. Ямаршьегүй һайн болоод байбалнь, одоол сэдьхэлээ ханажа, сеансынгаа эхилтэр һанаагаа амаршаха байна ха юм.

Нютагайнгаа 700 гаран хүниие Бата-Мүнхэ Дашиев бултыень һайн танидаг. Хэн, хэзээ кино харахаяа ерэдэг бэ, тиихэдээ ямар кинодо дуратайб гэһэншүү асуудалнуудта тэрэ түдэгэсэнгүй харюусаха ёһотой...

Ингэжэ харагшадайнгаа эрилтые тон һайнаар мэдэдэг һэн хойноо киномеханик сеанснуудаа бүри һонирхолтойгоор үнгэргэхые оролдодог. Жэшээнь, эгээл эрхим фильмүүд баяр ёһолой оршон байдалда харуулагдадаг. Иимэ сеанснуудта нютагай түрүү ажалшад, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-ехэ дайнай ветерануд уригдадаг байна. Киногой дүүрэхэдэ, харагшад гаража ошохоёо яарангүй, һанамжануудаараа хубаалдалсан, һонирхолтой хөөрөө дэлгэдэг юм. Иимэрхүү уулзалгануудые, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэхэдэнь киномеханигта нютагай соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд, мүн совхозой хүтэлбэрилэгшэд тон дуратайгаар туһална. Юуб гэхэдэ, бэрхэ киномеханик совхозой ажабайдалһаа нэгэтэшье холодонгүй, малшад таряашадта арга шадалаараа туһалхые оролдодог байна бшуу.

Гансашье өөрынгөө нютагаархидые хангаад байдаггүй, мүн хүршэ Номто нютагай зондо, Зүүн-Торийн, Хүндэлэн-Номтын, Соростын малшадта айлшалжа, уран һайханай кинофильмнүүдые, документальна кинолентэнүүдые харуулдагаараа тэрэ мэдээжэ болонхой.

Ингэжэ харагшадай эрилтые хангахаар хүдэлһэнэйнгөө ашаар Б-М. Дашиев жэлһээ жэлдэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Түрүү киномеханигай ажалайнь габьяа гүрэн түрын шагнал хайрануудаар тэмдэглэгдэнхэй. «СССР-эй кинематографиин отличник» гэһэн тэмдэг, республикын кинофикациин гүрэнэй комитедэй Хүндэлэлэй грамотанууд, бусадшье олон грамотанууд, дипломууд гэртэнь гамтайгаар хадагалагданхай байдаг.

Мүнөө жэлдэшье Бата-Мүнхэ Сэнгэжапович эршэ түгэсөөр хүдэлжэ байнхай. Республикынгаа киномеханигуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ тэрэ хам оролсожо, жэлэйнгээ түсэбые Агууехэ Октябриин һайндэр болотор дүүргэхээр хараална. Энээндэнь бишыхашье һэжэг түрэнэгүй. Юуб гэхэдэ, энэ хүнэймнай хэлэһэн үгэнь хододоо бата байдаг ха юм.

В. БАШАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Зэдын район.

ФИНЛЯНДИ. Хельсинкидэхи соёлой болон эрдэм наукын байшан—хоёр ороной хани барисаан болон харилсаа холбооной түб. Финляндиин олониитын түлөөлэгшэд ондэ ерэжэ, совет арадай ажабайдалтай, тэрэнэй ажалай амжалтанууд болон туйлалтануудтай танилсадаг.

Энэ байшанда ород хэлэ шудалха курсанууд хүдэлдэг. Эндэ һураха дуратайшуул олон юм. Һаяхан ород хэлэ шудалагшадай шалгалта боложо, курсануудые дүүргэгшэд үнэмшэлгэнүүдые абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ород хэлэ шудалһан үнэмшэлгэнүүдые абаһан бүлэг.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН

Советскэ Союз эб найрамдал хамгаалхын түлөө залан сэхээр, эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ мүнөө хүн түрэлтэнэй урда табигдаһан шухалын шухала зорилго болоно гэжэ тэрэ этигэн найдана. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын Францин Республикын Президент Ф. Миттерантай уулзалгые, Кремль соо болоһон уулзалга дээрэ совет болон француз хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдые олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд үргэнөөр шэнжэлнэ, тайлбарилна. Мүнөө үедэ уласхоорондын байдалай юунһээ улам шахардуу шанга боложо байһан тухай шалтагаануудаар ондо ондоо һанал бодолтой байгаашье һаа, Советскэ Союз болон Франци энэ талаар һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлхэ зуураа, тэрэниие саашадань улам түгшүүрилтэй болгожо, болохогүй гэжэ онсолон заана.

Уласхоорондын түгшүүрилэй шалтагаанууд тушаа манай оронуудай ондо ондоогоор сэгнэдэг байгаашье һаань, энэ түгшүүрилые һуларуулха замые хамтаараа бэдэрхэ шухала гэжэ францин «Т Ф-1» гэжэ телепрограммые хүтэлэгшэ мэдүүлбэ. Дайнай хүшэр хүндэ тэмсэлдэ бэхижүүлэгдэһэн арадуудай хани барисаан Франци болон Советскэ Союзые улам дүтэлүүлнэ. Дайнай һүүлээр Европодохи байдалые гуримшуулгада хабаададаг оронууд, ООН-ой Аюулгүйн Советэй саг үргэлжын гэшүүд, ядерна буу зэбсэгтэй хоёр орон байһан туладаа СССР-эй ба Франци эб найрамдал сахин хамгаалхын түлөө онсо харюусалгатай байна. Москва болон Парижай хамтын ябуулганууд уласхоорондын үйлэ хэрэгүүдые хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлһэн байгаа. Совет-француз харилсаанай таһалдалда ороһон ушар манай хоёр орондо, уласхоорондын байдалда ямаршье аша туһа үгэхэгүй байна.

Бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүд Советскэ Союзай ба Францин хоорондохи харилсаае улам һайжаруулха байна гэжэ Москвада тэмдэглэгдээ гээд «Юманите» бэшэнэ. Замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулха тухай шухала асуудалаар үгэсэ ойлголсохын тула хоёр тала һайн үндэһэ һуури табяа, гэжэ Францин «Эко» газетэ мэдээсэнэ. Ядерна дайе зайсуулан сарахын тула СССР болон Франци аргатай бүхы юумэ хэхэ байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

«Москвада болоһон хөөрэлдөөнүүд үнэн сэхэ, бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрбэ»,—гэжэ Англиин **«Дейли телеграф»** газетэ батална. Ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае һ а й ж а руулха, я д е р н а б у у з э б с э гүүдые хороохо, замбуулинай дайдада зэбсэг хэрэгсэл гаргалгые зайсуулан сараха, химическэ буу зэбсэгүүдые хорихо, мүн Персидскэ тохойдохи, Түбэй Америкэдэхи байдалые гуримшуулха гэхэ мэтын шухалын шухала асуудалнууд тэдээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Зүбшэн хэлсэгдэһэн зарим асуудалнуудаар совет ба француз тала адлирхуу хараа бодолтой юм.

Совет хүтэлбэрилэгшэ Кремль соо үгэ хэлэхэдээ, Холбоото Штадуудые эрид буруушаажа, зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаанай түгшүүрилтэй болоһоной түлөө харюусаха ёһотой гэжэ тэмдэглээ гээд **«Файнэншл таймс»** газетэ бэшэнэ. Али бүхы асуудалнуудаар СССР-тэй хёморoo зүришэлдөө үүдхэхые һэдэдэг Вашингтоной политика уласхоорондын шахардуу байдалай гол шалтагаан болоно гэжэ СССР-эй хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлбэ. гэжэ **«Гардиан»** газетын корреспондент мэдээсэнэ.

«Холбоото Штадуудай бэелүүлдэг политикые совет хүтэлбэрилэгшэ эрид шүүмжэлхэдээ, сэрэгэй-стратегическэ талаар булюу хүсэтэй болохые США оролдоно гэжэ мэдүүлбэ»,—гэжэ **«Вашингтон пост»** бэшэнэ. «Американ ракетно-ядерна бэшэ буу зэбсэгүүдые Баруун Европын хэдэ хэдэн гүрэнүүдтэ тараан тодхолго аюулгүй байдал хангаа бэшэ, харин бултанда, тэрэ тоодо США-дашье бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулаа»,—гэжэ Америкын **Си-би-эс** гэдэг телекомпани тэмдэглэнэ. СССР-тэ хүнэй эрхэнүүд тухай асуудалые тад буруугаар харуулхые оролдодог баруунай гүрэнүүдэй хархис хүсэнүүдтэ совет хүтэлбэрилэгшэ шанга харюу сохилто үгэбэ гэжэ Америкын **Эй-би-си** гэдэг ондоо телекомпаниин шэнжэлэгшэ мэдүүлбэ.

Хоёр ороной хоорондохи түүхэтэ, заншалта хани барисаае саашадань хүгжөөхэ хараа бодолтой байһанаа Советскэ Союзай ба Францин хүтэлбэрилэгшэд нэгэн дуугаар баталба гэжэ Японой **«Номиури»** газетэ бэшэнэ.

Москва болон Парижай хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүдһээ ехэ үрэ дүнгүүдые хүлеэжэ байһамнай элитэ гэжэ Болгариин **«Отечествен фронт»** бэшэнэ.

Б. ЖАНЧИПОВ.

…АР НЮТАГТАА …ЭН ДУРЛАГША

…ЭНЭЙ жар- хангагша, …дэлхэйдэхи барагдашагүй гүрөөл, эл- шубуу шонхор… …агтай амита-…, арьбадха-… …һэ ногооной …рэглэхэ асуу-… …нитын анха- зорилготой-… Географичес-… …дото гэшүүн …евич Ленхо-… Буряадай …өөрынгөө …согсолбори …Тэрээн соо-… …й республи-… …эхи байгаа-… болон урда-… …зүйлнүүд …ой тодоор …не саашадаа …лха тухай …л оруулаа …лиие хам-… …удалай һүү-… …жэлэй турша-… …рсаар табиг-… …дэ, нүхэр …вой тэрээхэн …үргэн, улам …шанартай бо-… …олон тэмдэг-…

…хамгаалан …зуун жэлдэ …инсэг хулин-… болоһон гу-… …лангүй, тэ-… зүйлнүүдые хэрэглэхэ тухай автор хёрхо ажаг-… …ндэһэтэй ба-… …ар шэмэглэн …

…нүүрые хам-… …р аглаг һай-… …ли аршаан …аглаха, ша-… …үүдые эл-… …тэ мүнөө үе-… табигдана. …гаад мянган …байдаг һаань, …убинь манай …элгэдэ хэрэг-… …нилээд олон …гал шадарай, …эхи хада …тухайнь, мүн …дыешье ав-…

…газарай ур-… …дын тула хэм …ха, үтэгжүүл-… …айнгаа түү-… …үү онол ар-… …жа бэшэһэ-… …той байдаг. …республикын

хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хабаата газар таряаланайнгаа шанар хэлбэриие һайнаар шэнжэлжэ, сагай уларилда тудхаахын тула, мүн, олон жэлдэ нэгэ газартаа ажаллажа, нютагай шанарта дүршэхэ гээшэ тэдэнэртэ табигдаха түрүүшын эрилтэ байха ёһотой. Ушарынь хадаа ямар нэгэн ажахыда агрономууд түргэн һэлгэгдэжэ байбал, уларил муутай ган жэлдэ һайн ургаса абтадаггүй. Сагай уларил, газарай хүрьһэн, хүйтэн, дулаанай эрьесэ ондо ондоо байхаһаа гадна, нэгэ нютагай газарай хүрьһэншье олон ондоо шанартай байдаг гээшэ. Колхоз, совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын зарим эрдэмтэдэй, мэргэжэлтэдэй дурсагдагша ушарнуудые хараадаа хүсэд абадаггүй тухайнь автор нарин ажаглалтануудаар дурдаа һэн.

Буряад ороной ой тайга тухай нүхэр Г. Л. Ленхобоевой бэшэһэн ажаглалтанууд мүн лэ һонирхолтой, һургаал абамаар байдаг. Республика доторнай ургадаг, олон зүйлэй үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг модод ба жэмэсүүдые Галдан Ленхобоевич хургаар тоолон, хуруу хухадгүй мэдэхэ юм. Жэшээлхэдэ, манай хизаарта долоон янзын шэлбүүһэтэ модод, арбан нэгэн янзын набшаһатэ, харин гурбан янзын сэсэг жэмэстэ модод ургадаг байна бшуу. Гадна түглэ, шугын оёороор сэсэглэжэ, болбосордог олон жэлэй үбһэлиг болон нэгэ жэлэй ургасада гарадаг жэмэсүүдые арбан дүрбэн янзын юм гэжэ автор толгой тоолон элирүүлнэ. Тиихэдэ һайхан үнэртэй модолиг ургамалнууд: хонин арса, ямаан арса, сагаан дали гэхэ мэтэнүүд нам нюрган, хүтэлнүүдэй, мүн һарьдаг уулануудай хүбшэнүүд соогуур хангал тараан һалбардаг.

Байгаалиин байдалые шадаха зэргээр һайжаруулха талаар саһа, бороогой оросые элбэгжүүлхэ хэрэгтэ талын булагуудай эхиие хашаалжа хабар эртэнһээ үндэр үбһэ ногоо тариха, үгышье һаа, булаг, нуурнуудай эхеэр, эрьеэр модо тарижа, һэрюун агаартай болгохо тухай бодомжолно.

Байгаали дэлхэйн амитад хүнэй ажаһуудалда туһатай гээшэ. Жэшээлхэдэ, олохон шубууд хорото шумуул, таршаа хорхой болон сохо гэһэншүү, улад зондо хэрэггүй, мэрэдэг, хибэдэг амитадые үсөөлдэг. Буряад орондо амидардаг гол түлэо ан гүрөөлнүүдые, шубуу шонхорнуудыешье Галдан Ленхобоев барагсаан мэдэдэг. Тиимэһээ ой тайгадамнай арбан янзын, тала дайдаарнай табан янзын, мүн гол нуурнуудаарнай гурбан янзын ан үдэжэ, үрэжэжэ байдаг юм гэнэ. Гадна хүдөө хүбөөгөөрнай мяхашад, арьятадшье бии даа. Тэдэнэр арбан гурбан янзын юм байна.

Жэлэй дүрбэн сагта манай хизаар жэгүүртэ шубуудай дуугаар замхадаггүй. Тэдэнэй тоодо гушан түрэлэй юрын шубууд, табан янзын олзобориин шубууд тоологдоно. Гадна гол мүрэнүүдэймнай, тоором, нуурнуудаймнай, мүн намаг, нугануудаймнай тохойгоор бусажа үдэдэг уһанай шубууд будиһөө эхилээд шүрхы хүрэтэрөө арба нэгэн янзын байна.

Түрэл хизаарайнгаа байгаали дэлхэйн баялигуудые, тэдэнэй ашагтай үрэжэлые һайн мэдэдэг, үндэрөөр сэгнэжэ, сахин хамгаалха хэрэгтэ бэлиг шадабаряа, сүлөө сагаа зорюулдаг Галдан Ленхобоевич эртэ урдын хүн зоной ажаһуудалай хүшөөнүүдые шэнжэлдэг академик Социалис Ажалай Герой байһан А. П. Окладниковтай удаан саг соо харилсан танилсаһан байдаг.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, РСФСР-эй габьяата уралан нарижуулагша Галдан Ленхобоевич Ленхобоев мүн уран зохёол бэшэдэг, арадайнгаа аман үгын зохёолнуудые суглуулдаг байна.

Байгша ондо Буряадай номой хэблэл Г. Ленхобоевой «Түрэл газар дайдамнай» гэһэн шүлэг зохёолнуудай согсолбори гаргаба. Буряад оронойнгоо географи һайн мэдэхэ авторай энэ ном «Гол мүрэнүүдэймнай солo» гэһэн үлхөө олон шүлэгүүдээр, «Хүдөө нютагай зурагуудаар» эхилнэ.

Энэ суглуулбари соогоо автор «Шэлүүһэн малгайтай үнэгэн» гэжэ шог ёгто домог, өөрынгөө зохёоһон ульгам удхатай үреэлнүүдые, уһан жорхой үгүүлэлнүүдые, мүн таабаринуудые оруулжа, уншахада һонирхолтой, шэнэ ойлгосо абамаар болгоо.

Г. Л. Ленхобоев «Түрэл газар дайдынгаа» түхэл шэнжые угай жэнхэни сэсэн мэдэрэлээр энхэржэ, буряад арадайнгаа гурим ёһые сахижа, байгаали дэлхэйнгээ баялигуудые, үзэсхэлэн һайханииень гамнажа, хамгаалжа ябаял гэжэ улад зондоо дурадхана, уряална. Энээнэйнь гэршэ — тэрэнэй номууд.

Б. ЖАНЧИПОВ.

ГҮРЭНЭЙ СУГЛААНАЙ СЕССИ

БУДАПЕШТ. Социалис экономическа харилсаае, Экономическа Харилсан туһалалсалгын Советэй үндэһөөр худалдаа наймаанай, экономическа ба эрдэм-техникын али бүхы харилсаае саашадань хүгжөөхые Венгри хүсэнэ. СССР болон СЭВ-эй бусад гэшүүн-оронуудтай баталагдаһан хэлсээнүүд Венгриин арадай ажахын бүхы һалбаринуудта шухала удха шанартай байна. ВНР-эй Гүрэнэй Суглаанай эндэ болоһон сесси дээрэ энээн тухай тэмдэглэгдээ. ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар болон республикын бусад хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудай экономическа хүгжэлтын холын хараа шэглэлнүүдые тодорхойлһон СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай дээдэ тушаалтадай хабаадалгатайгаар һаяхан үнгэрһэн Экономическа зүблөөнэй дүнгүүд шухала удха шанартай байна гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ. Венгри тэрээн дээрэ баталагдаһан абтаһан документнүүдые бүрин хүсэдөөр һайшаагаад, тэрээн соохи дүримүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хараатай байна.

Ороной 1983 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэлые, Венгриин энэ жэлэй экономико хүгжөөлгын зарим зорилгонуудые, бусад асуудалнуудые депутадууд зүбшэн хэлсэбэ.

СОЦИНТЕРНЫН КОНФЕРЕНЦИ

ЛОНДОН. Социалис интернационалай хоёр үдэрэй конференци Англиин Шеффилд хотодо хүдэлмэрээ, үргэлжэлүүлһээр. Европын парламентын һаяхан болоһон һунгалтын дүнгүүдые согсолгодо, уласхоорондын хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ тус конференци зорюулагдаһан байгаа. Энэ нэгэдэлдэородог дэлхэйн элдэб оронуудай социалис ба социал-демократическа 30 партиин делегацинууд тэрээндэ хабаадана.

Великобританиин лейборис партиие хүтэлбэрилэгшэ Н. Киннок конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, США-гай президент Р. Рейганэй Англиин консервативна правительствын премьер-министр М. Тэтчерэй эзэрхэг түримхэй гадаадын политическэ хараа шэглэлые эрид буруушааба. Англиин консерваторнуудай эдэбхитэйгээр дэмжэдэг Рейганэй захиргаанай политика Голливудта наададаг киногой артистнуудай ой ухаанда орошогүй элдэб ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлхые эрмэлзэжэ байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Вашингтон болон тэрэниие дэмжэдэг М. Тэтчерэй правительствын дэлхэйн арадуудта баадхажа байһан ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые эрид буруушаажа байһанаа лейбористнуудай хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлээ. «Ядерна ехэ буу зэбсэгтэй байлга оронуудай аюулгүй байдалые хангажа шадахагүй, харин харюугай шанга сохилто абаха ушар ёһо үүдхэдэг байна», — гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ОЙН БАЯРАА ТЭМДЭГЛЭБЭ

БУДАПЕШТ. Венгриин эгээл томо дээдэ һургуулинуудай нэгэн болохо Веспремскэ химическэ институт 35 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэбэ. Социалис байгуулалтын түрүүшын жэлнүүдтэ орон дотор байгуулагдаһан һуралсалай энэ эмхи республикын промышленностьда түгэс мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэдэг. 4 мянганһаа дээшэ мэргэжэлтэд тус университедэй инженер-химигүүдэй дипломуудтай юм.

Химическэ промышленность хадаа ВНР-эй арадай ажахын эгээл эршэмтэй түргэнөөр хүгжэжэ байһан ажахынуудай нэгэнниинь юм. Веспремскэ дээдэ һургуулида һуража гараһан түгэс бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэдэй габьяа эндэ бага бэшэ.

ХЭМЭЛ РУБИН

БУХАРЕСТ. Румыниин Томишоара хотодохи электрохэмжэлгын аппаратурын заводто 500.000 мянган гэһэн номертой хэмэл рубин (улаан болор) үйлэдбэрилэгдэбэ. Промышленностьда хэрэглэгдэхэ үнэтэй сэнтэй хэмэл шулуу үйлэдбэрилхэ тусхай цехэй ашаглалгада оруулагдаһанһаа хойшо 5 жэлдэ заводто эды шэнээн хэмжээнэй рубин үйлэдбэрилэгдөө гээшэ. Электро-хэмжэлгын аппаратурада, орёо нарин приборнуудта, механикада ба электроникодо хэрэглэгдэхэ элдэб хэмжээнэй хэдэн миллион подшипник хэмэл рубинаар бэлдэгдээ юм.

МОНГОЛОЙ БАГАШУУЛДА

УЛААН-БААТАР. Чойбалсан хотодо Монголой Арадай Республикын хүүгэдэй жасын мүнгэ зөөреэр бодхоогдоһон хүүгэдэй шэнэ комбинат Зүүн аймагай хүн зондо ехээр һайшаагдадаг юм. Эндэ дүй дүршэлтэй багшанар ба медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд хүдэлдэг. Наадаанай залнууд, спортивна талмайханууд бии.

Парти, правительство ургажа ябаа үетэниие дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлгэдэ онсо анхарал хандуулдаг. МНР-тэ һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд олошорно. Хүүгэдэй саадууд, яслинууд хүдэлдэг. Тэндэ хэшээлнүүд һуралсалай-хүмүүжүүлгын ниитэ нэгэн түсэбэй ёһоор ябуулагдадаг байна. Тиихэдэ һургуулида ороодүй эмхинүүдтэ багашуулые байлгаһанай түлөө түлбэринь тон бага, харин олон үхибүүдтэй гэр бүлэнэрэй багашуул түлөөһэгүйгөөр ябадаг байха юм.

Арадай Монголдо үхибүүдые хүмүүжүүлгын ба һургалгын системын материальна бааза жэлһээ жэлдэ һайжарна. Мүнөө үедэ МНР-тэ арадай гэгээрэлдэ гүрэнэй бюджедэй хорнһоо дээшэ процентнь зорюулагдана.

ҮНДЭР УЯЛГАНУУД

БЕРЛИН. Германиин Демократическа Республикын байгуулагдаһаар 35 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха талаар социалис мүрысөөндэ Берлинэй мебелиин комбинадай ажалшад үндэр уялганuудые абанхай. Хэрбээ байгша табан жэлэй түрүүшын жэлдэ продукциинь 17 процентын шанарай тэмдэгтэйгээр бүтээгдэһэн байгаа һаа, ойн баярай жэлэй эсэс тээшэ энэ дүнгые 50 ба тэрээнһээ дээшэ процентдэ хүргэхэ гэжэ шиидэгдэнхэй. Тэрээнһээ гадна энэ хугасаада бүтээн гаргагдадаг зүйлнүүдэй ассортиментые нилээд үргэдхэхэ гэжэ хараалагдана.

(ТАСС).

Илалтын 40 жэлэй ойдо

БААТАР ХҮБҮҮН

Хэдэн жэлэй урда тээ Украинын хотонуудаар аяншалаа һэм. Тиихэдээ Львов хүреэ бэлэйб. Тэндэ Буряадай баатар хүбүүдэй нэгэн — В. Б. Борсоев тухай олон юумэ мэдэжэ абагдаһан. Совет арадай агуу Илалтын баярта ойн урда тээ Советскэ Союзай Герой Владимир Бузинаевич тушаа хүбшоохоноор хөөрэхэмни.

Украинын Львов хото... 40 жэлэй саада тээ зуная халуун эдэ үдэрнүүдтэ тус хотые сүлөөлхын түлөө хатуу шанга байлдаанууд болоһоо байгаа. Эндэ ажаһуушад түрэл тала дайдынь ами наһаяа хайрлангүй сүлөөлһэниие, баатарай үхэлөөр унаһан сэрэгшэдэй дурасхаалые нангинаар сахидаг юм. Үни үнгэрһэн ошоһон байлдаануудта алдар солоёо дуудуулагшадай нэрые мүнхэлһэн хүшөөнүүд городой үйлсэнүүдэй болон талмайнуудта бодхоогдоһон гээшэ.

Сэрэгэй Улаан тугта Прикарпатска округой музейдэ сэрэгшэдэй дайшалхы габьяае гэршэлһэн экспонадууд олон. Хотые сүлөөлэлсэһэн частьнуудай нэрэ ба номернуудынь молор шулуун дээрэ алтан үзэгүүдээр һиилэгдэнхэй байдаг. Мүн Алдар Солын гүбээ дээрэ баатар сэрэгшэдэй дурасхаалда зорюулагдаһан мүнхын гал носоогдонхой юм.

Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэ...

Тэрэниие хүндэлэн гараһан нэгэ үйлсын буландахи гэрэй хананда иимэ бэшэгтэй хабтагай хадаатай: «Советскэ Союзай Герой, гвардиин полковник Владимир Бузинаевич Борсоевой нэрые мүнхэлэн, энэ үйлсэ нэрэлэгдэнэ». Украинын тала дайдые Буряадай суута хүбүүнэй хөөрэхэдэ нютагынь эндэ болоо.

Алдар Солын гүбээ дээрэ нососоогдоһон мүнхын галай хажууда пионернүүд хүндэтэ харуулда зогсодог. Жэгдэрэ хайгдаһан молор шулуун плитануудай ельнн харгадаг. Нютагаймнай хүбүүдэй табигдаһан памятник мүн лэ эли. Үе сагай хэды үнгэрөөшье, хододоо залуугаар харагдадаг В. Б. Борсоевой фото-зураг эндэ ерэгшэдые угтадаг. Наһатайшье, залуушье хүнүүд иишэ ерэдэг. Тэдэнэр малгайгаа абан, дуугай зогсохо зуураа тодоор, гоёор бэшэгдэһэн мүрнүүдые сэдьхэл зүрхэеэ хүдэлгэн уншадаг лэ.

Владимир Бузинаевичай хүшөөдэ дүтэхэнэ разведчик, Советскэ Союзай Герой Николай Иванович Кузнецовто зорюулагдаһан памятник бии. Хоёр ондоо ябаһаншье һаа, нэгэ Эхэ оронойнгоо суута хүбүүдтэ хамта хүдөөлүүлэгдэһэниинь онсогой гайхалтай. Оронойнай олон үндэһэ яһатанай хүбүүдэй энэ хотые сүлөөлхын түлөө байлдаанууда баатарай үхэлөөр унаһан байна.

...Дайсанай үдэрһөө үдэртэ сухариха, диилэгдэжэ байһан саг. Днепр мүрэниие гаталха үедэ В. Б. Борсоевой командалһан полк Турбовка һууринай хажууда байлдаанда орожо, хүнгэн бэшэ байдалда ороо. Гитлеровецүүд тэрэнэй сэрэгшэдые бута сохихо һэдэлгэнүүдые гаргажа, зали забдагүй доботолго хэбэ. 5-дахи батарейнгаа сэрэгшэдэй тухашарууд байдалда Пушкаринтай хамта тулалдаан. Артиллеристүүдынь дайсанай 7 танк галдаад байна. Гэбэшье фашистнар дахяад лэ доботоод байба. Пушкануудаймнай гурбые гитлеровецүүд бута сохиһон, олон сэрэгшэдые шархатуулһан, алаһан байба. Иимэ эрхэ байдалай тохёолдоод байхада, командирынь пушкын хажууда зогсожо, фашистнарай 3 танк өөрөө усадхажа шадаа бэлэй.

Һүүлээрнь гвардиин полковник В. Б. Борсоев, главна командованиин резервын артиллерийскэ полкын ба бригадын командир болгогдоһон намтартай. 1944 оной июль һарада Львов хотые сүлөөлхын түлөө байлдаанай үедэ В. Б. Борсоевой хүтэлбэрилһэн сэрэгшэд дайсанай Краковска бүлэгые бута сохихо хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэһэн. Иимэл нэн тула Владимир Бузинаевич дайшалхы табан орденоор шагнагдаһан байдаг.

Эрэлхэг сэрэгшын намтарые өөрынь бэшэжэ ябаһан дэбтэрнүүдынь элирхэйлдэг һэн. Тиимэһээ тэдэнэйнь хэдэн хэһэгүүдые дурдая.

«1943 оной ноябриин 10-да Клеховкэ һуурин хүрөөб. Юуб гэхэдэ, тэндэ 1941 оной июлиин 21-дэ шанга тулалдаанай үедэ шархатаа агша һэм. Хэдэн минута дуугай зогсоод, нүхэдөө дурсан багабэб...» Үнэхөөрөөшье, шуһала адхаһан дайдашни байна даа.

1944 оной июлиин 27-до Львов хото фашистнарһаа сүлөөлэгдөө һэн. Карпатска-Дуклинска операциин үедэ В. Б. Борсоевой ударидаһан бригадын артиллеристнүүд дабаан дээрэ гараһан гол харгы 7 хоногой туршада гартаа барижа, олоороо ороһон дайсанда шанга сохилто хэһэн юм.

1945 оной февралиин 1-дэ дэбтэр соогоо нигэжэ бэшээ һэн: «Би, Германиин газар дээрэб, зориһондоо хүрэхэеэ ябанабди». Мартын 7-до дэбтэртэнь һүүлшын тэмдэг хэгдэһэн байна. «Одерой баруун бэедэ һуурижаабди. Ратибор хото абахын түлөө бэлдэнэбди». Эдэ үгэнүүдэй һүүлээр ондоо хүнэй гараар бэшэгдэһэн мүрнүүд: «1945 оной мартын 8-да Ратибор хотые дайлан абалгын үедэ баатарай үхэлөөр унаа...» Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай I шатын орденоор шагнагдаба».

Фашис Германиие илаһаар 20 жэлэй ойн баярые һайндэрлэхэ үедэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ В. Б. Борсоевто олгогдоо һэн. Эрэлхэг зоригтой командирай баатаршалгые Эхэ оромнай мартаагүй. Владимир Бузинаевичай бүлын, мүн суг алба хэһэн нүхэдэйнь бэлэг болгожо үгэһэн геройн ажабайдал тухай хөөрэһэн экспонадууд Алдар Солын гүбээгэй музейдэ бии. Львов хотын 64-дэхи, 101-дэхи интернат һургуулинуудай пионернүүдэй дружинанууд В. Б. Борсоевой нэрэмжэтэ юм. Тиихэдэ Владимир Бузинаевич тухай дуун зохёогдонхой гээд онсолонтой. Үнэхөөрөөшье арад зоной сэдьхэл бодолдо баатар хүбүүдэймнай дурасхаал хэтэ мүнхэ бшуу.

Н. БУБНОВ,
журналист.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадаһан сэрэгшэ бүхэнэй, мүнөө бууралтаһан толгойтой ветерануудай дайшалхы замые карта дээрэ тэмдэглэн харахада, угаа һонирхолтой байдаг. Нарииханаар үзүүрлэгдэһэн улаан карандашай зурлаа тэрэ үедэ болоһон үйлэ хэрэгүүдые хөөрэжэ шадахагүйл. Нэгэ һууриһаа нүгөөдэ хүрэтэр ошоһон зурлаагай саана хүшэр, хүндэ байлдаанууд, илалтын баяр бахарлал, тулалдаанда баатарай үхэлөөр унаһан нүхэр тухай шаналал гэһэн ойлгосонуud байна ха юм. Дайнай үедэ автоматчигуудай отделениин командир ябаһан Нимбу Доржиевич Доржиевай дайшалхы замынь түрэл Нарһатаһаань Прага хүрэтэр үргэлжэлнэ.

...Дайнай урдахи жэлнүүдтэ һаяхан эмхидхэгдэһэн «Улаан партизан» гэжэ колхозой ажалда үетэн нүхэдтэеэ Нима хүбүүн ябадаг байгаа. Нютагайнгаа һургуулиин 8-дахи класс дүүргээд, фабрично—заводской 1-дэхи отделенидэ (ФЗО) орохо зууршалгатай боложо, Улаан-Үдэ мордоһон гэхэ. Тэрэ һуралсалаа дүүргээд, түмэр замай Мысовая станцида замшанаар хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Имагтал замшанаар хүдэлжэ байхадаа, хүдэлмэришэн ангиин

НАРҺАТА— ПРАГА— НАРҺАТА

хатуужалай һургуули гараһан байха юм.

Һүүлээрнь түрэл колхозоо бусаад, хүдэлжэ байтарнь, Эхэ орондомнай фашис Германи дайгаар оробо гэһэн мэдээсэл Нарһатада дуулдаа бэлэй. 1942 ондо Нимбуда повесткын ерэхэдэ, Могзон станци хүрэтэр залуу колхозник ябагалаад, тэндэһээ Улаан-Үдэ ерэбэ. Сэрэгэй албанда ерэгшэдые бүридхүүлгын пунктһаа младша командирнуудай ааралтай курсада Доржиев эльгээгдээ һэн. Курсада эрхимээр һураһанайнгаа түлөө сэрэгэй училищида һуралсалаа үргэлжэлүүлхэеэ Нимбу Доржиевич ошоо бэлэй. Тэндэхи аарма халуун сагай уларилда дадажа ядахадаа, фронт эльгээгыт гэһэн рапорт бэшэһэн юм. Уданшьегүй Карелиин фронт ошоһон харгы дээрэ залуу командирай баяртай шэг шарайень хараһаар ойлгохоор һэн. Иимэ ута харгы дабажа, фашистнуудтай хатуу шанга байлдаануудта сүм оролсоһон байна.

Тарту хотые сүлөөлэлгэдэ хабаадалсажа, Эстониһоо Баруун Украинада частьтаяа ерээд, Украинын ниислэл Киев хотые сүлөөлэлсөө һэн. Тэндэхи байлдаануud тухайдаа Нимбу Доржиевич нигэжэ хөөрэдэг юм:

—Киевые Совет Армида бусаахагүй гэжэ гитлеровецүүд аһан шадалаараа болоһон юм. Баатар зоригтой совет сэрэгшэд амн наһаяа гамнангүйгөөр, үнэхөөрөөл хатуу шанга байлдаануудта Киевые метр метрээр фашистнуудһаа сүлөөлөө һэн. Утаан униар, хирпиисын бутардаһанай буртаг тооһон соо үсөөхэн бүтэн гэрнүүдтэй Киевые хаража байхадаа, урданай гоё һайхан бусад хото городуудаа һандаргуулангүйгөөр немецүүдые түргөөр лэ өөһэдынгөө газарһаа намнаха гэһэн бодол мэдэрэл эжэлүүдгүй бии болоо бэлэй.

1945 оной февраль һарада хүндөөр шархатаһан аад, госпитальдо шархынгаа нэгэ бага татахадань, дахинаа байлдаануудта оролсоо һэн. Польшын, Чехословакиин болон Германиин газар дайда дээрэ фашистнуудые сохилсоод, тэдэнэй үүр Берлин хотонойнь ойротоод байхада, дивизинь Прага ошохо гэһэн захиралта абаад, Чехословакиин ниислэл тээшэ шэглээ һэн.

—Тиигэжэ Берлиниие абалсаха золгүй байһан хүм,—гэжэ Нимбу Доржиевич шоглон һагад энеэбхилдэг.

«Эрэлхэг зоригой түлөө» гэһэн хоёр, «Прагые сүлөөлэлсэһэнэй түлөө» болон дайшалхы бусад медальнуудые энгэр дээрээ ялалзуулһан Нимбу Доржиевич нютагаа бусаа бэлэй.

Түрэл нютагаа ерэжэ, гимнастеркынгоо хамсы шамаад, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ эхилһэн юм. Хожомынь коммунис ажалай ударник, КПСС-эй гэшүүн Нимбу Доржиевич Доржиев партиин райкомдо ажаллана, «Бурводстройн» нүүдэл оньһожоруулагдамал колонниин партийна организациин толгойлно, арадай депутадуудай Нарһатын сельскэ Соведэй депутадаар хэдэн удаа һунгагдана. Юрэдөө, нүхэр Доржиев хаанашье, ямаршье уялга, үүргэ дүүргэхэдээ, ходолоо харюусалгатайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, эрилтэ ехэтэйгээр хүдэлжэ, ургажа ябаһан залуу үетэндэ һайн һайхан жэшээ харуулан ябаа. Мүнөө хуушан заншаараа хүн зоной дунда ябажа, арга шадалаараа туһалдаг, туһатай зүбшэл хэлэжэ байдаг. Нарһатын дунда һургуулида Нимбу Доржиевичые танихагүй һурагшад үгы еһотой. Саг үргэлжэ нютагайнгаа һургуули ерэжэ, дайнда хараһан үзэһэнөө, эрэлхэг зоригтой сэрэгшэн нүхэд тухайдаа хөөрэжэл байдаг заншалтай.

Э. БУДАЕВ.

АХАЛАГША КЛАССАЙХИДТА

ТОМСК. Ахалагша классайхидта зорюулжа, Томскын предприятинуудай эмхидхэһэн ажалай ниитэ городской һайндэртэ хүдэлмэришэдэй мэргэжэлнүүдтэй танилсуулха зорилго табигдаһан байгаа. Спортын Ордондо сугларһан эдир сибириинхид залуушуулай техническэ уран бүтээлнүүдэй выставкэтэй танилсаһан, ветерануудтай ба үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй уулзаһан, штукатуршадай, шэрдэгшэдэй, шулуушадай конкурсдо хабаадаһан байна. Зарим залуушуул техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта орохо мэдүүлгэнүүдые һайндэрэй үедэ оруулаа.

— Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада ПТУ-да орохо дуратайшуулай тоо хоёр дахин олошорсо юм,— гэжэ техническэ мэргэжэлэй һуралсалай областной управлениин начальник Б. Сизов хэлэнэ. — КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор мэргэжэлээ эртээнһээ шэлэн олоходонь һурагшадта туһалха хүдэлмэриие шангадхаһанай ашаар энэ түйлагдаа гээшэ. Училищинуудай материальна үндэһэ һуури нилээд бэхижээ. Тэдэнэй дундаһаа 11-ниинь хүдөөгэй кадрнуудые бэлдэдэг байна.

Базова предприятинуудтай хамта хэлсээнэй гуримаар һуралсалай - консультативна пунктнууд байгуулагданхай. Электронно-тоолон тодорхойлолгын техникын туһаламжаар һурагшадай абьяас шуналые мэдэжэ абалга, дүй дүршэлтэй багшанарай, хүдэлмэришэдэй хөөрөөнүүд һурагшадай дуратай хэрэгээ шэлэхэдэнь туһалдаг байна. Эндэхи багшанарай институдай эрдэмтэд энэ хүдэлмэриие эмхидхэдэг юм.

Орон доторoo тон томо нефтехимическэ комбинадай байгуулагдажа, нүүрһэ олзоборилгын улам ехэ боложо байһан ушарһаа область дотор эдэ үйлэдбэринүүдтэ зорюулагдаһан техническэ һуралсалай хоёр томо комплекс баригдажа байнхай. XII табан жэлдэ Обь шадарай бүхы районуудта техническэ мэргэжэлэй шэнэ училищинууд баригдахаар хараалагдана.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЭБ НАЙРАМДАЛ ТУХАЙ ХҮСЭЛТЭЙГӨӨ

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай экономическа зүблөөнэй үрэ дүнгүүдые, мүн тэндэ баталан абтаһан үндэһэн шухала документнүүдые тайлбарилха зуураа баруун оронуудай ниитын ба политическэ элитэ ажал ябуулагшад, олохон газетэнүүдэй шэнжэлэгшэд социализм ба эб найрамдал, эб найрамдал ба социальна хүгжэлтэ хоорондоо таһаршагүй холбоотой гэһэн гол тобшолол хэнэ. «Энэ зүблөөн тэрээндэ хабаадаһан оронуудай хоорондохи экономическа харилсаануудай хэм хэмжээнһээ хапижа, буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргалгые болюулха, эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ экономическа ба ниитын саашанхи хүгжэлтын түлөө асуудалнуудаар тэдэнэй шууд сэхэ хараа бодолые баһа дахин гэршэлэн харуулба» —гээд Чехословакиин «Млада фронта» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Москвада болоһон энэ зүблөөнэй шиидхэбэринүүд хадаа дэлхэймнай отторгойн амгалан тайбан байхын түлөө социалис хани нүхэсэлэй оронуудай эсэшэ сусашагүй тэмсэлдэ замай залуур болоо. Ушарынь гэхэдэ, тэдэ шиидхэбэринүүд дотор Советскэ Союзай ба СЭВ-эй талаар тэрэнэй хамжагшадай оруулжа байдаг бүтэмжэтэй һайн олон тоото дурадхалнууд бүридхэгдэн согсологдоно гээшэ. Тиихэ зуура ядерна дайнай аюулые зайсуулха талаар зорилгонуудай айхабтар шухала байһан онсолон тэмдэглэгдэнэ. «Буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргалгые болюулга, тэдэниие хороожо эхилхэ, сэрэгэй хүсэнэй талаар тогтонижоһон тэнсүүриие бага хэмжээндэ байлгаха ябадалые дэмжэлгэ хадаа айхабтар шухала удха шанартай» гээд зүблөөндэ хабаадагшад зааһан байна. Эб найрамдалай түлөө тэмсэл ябуулха гансахан лэ политика экономическа эрхэ байдалые һайжаруулга... жа шадаха байна ха юм.

Буу зэбсэгүүдэй ехээр бүтээн г... жа байһан эрхэ байдалда экон... бэрхэшээл ехэтэ асуудалнуудай ... дэхэгүй байһаниие Москвада ... зүблөөнэй урда тээ Лондондо ... һан баруун долоон ехэ ороно... логшонорой уулзалга эли тодо... ба. Энэ ушар байдалтай холб... американ элитэ экономист В. П... шын тэмдэглэһэнэй ёһоор, «б... гүүдые ехээр гаргажал байһан ... номическа харилсаануудай ээрэ... хэй политикаһаа дулдыданги ба... капиталис оронуудта экономич... зисһээ гараха арга олдохогүй... тад ондоогоор. СЭВ-эй бүхы г... нуудай хүгжэлтын социалис за... шалга асари ехэ туйлалтануудай... дэһэн болоно».

Гэхэтэй хамта «империалис хар... нүүд, нэн түрүүн США түүхын ... анхаралдаа абангүйгөөр со... эсэргүү «хэрээһэтэ добтолго» ш... носхоо, буу зэбсэг бүри ехээ... сэрэгэй хүсэнэй талаар бүлюу ... болохые оролдоно» гээд «... онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгы... дайнда совет арадай түйлаһан и... жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-га... дотор заагдана. Дээдэ ту... Москвада болоһон уулзалгын ... нүүдтэл адли энэ тогтоол хада... социалис оронуудтай хамта ... Союзай дайнай аюулые зайсуул... зэбсэг гаргалгые хизаарлахын, э... дал аршалан хамгаалхын түлөө ... шэ сусашагүйгөөр ябуулжа ... үшөө дахин гэршэлэн харуулна.

«АРБАНАЙ» ХАРАА ШУГАМ УРАГШАГҮЙДЭҺЭ

«Юрэнхы дэлгүүрэй» арбан гэшүүн-оронуудта Европын парламентын ээлжээтэ хоёрдохи һунгалта үнгэргэдэбэ. Энэ һунгалтын дүнгүүд тус дэлгүүртэ ородог арбан ороной хүтэлбэриин экономическа ба социальна политикаар урмаа хухарһан һунгагшадайнь эдэбхиин ехээр һуларжа байһан тухай гэршэ боложо үгэнэ. Зарим оронуудтань һунгалтада хабаадаха хэрэг уялгата гэжэ соносхогдоһоншье һаань, списогтэ оруулагдаһан хүнүүдэйнь 60 шахуу процент һунгалтада хабаадаһан байха юм.

Мүнөө дээрээ зүбшэлэлгын үүргэ дүүргэжэ байһан ба нэгэдэлэй бюджет баталалгада миин дуугаа үгэдэг европарламентые баруун европеецүүдэй «этигэл найдабари ба хүсэл эрмэлзэлые бэелүүлэгшэ», мүн, тэдэн—баруун европеецүүд өөһэдынгөө түлөөлэгшэдөөр дамжуулан, бүлэглэлэй гол асуудалнуудые шиидхэлгэдэ нүлөөлхэ аргатай гэхэ мэтээр «юрэнхы дэлгүүрэй» идхалгын машина олондо ойлгуулха һэдэлгэ гаргана. Тиихэдэ Баруун Европын нэгэдэлэй нүлөөе шангадхаха дуратайшуул европарламентын туһаламжаар монополинуудай аша туһада зорюулагдаһан политика бэелүүлхын, бүлэглэлэйнгөө политическэ ба сэрэгэй үүргые улам үргэдхэхын тулада европарламентда онсо эрхэ олгохые ходо оролдоно. Имагтал энэ үг зорилгоор 434 һууритай энэ органдо «һунгалта сэхэ хэхэ» тухай шиидхэбэри абтаһан. Урдань депутадууд национальна парламентнуудаар томилогдодог байһан юм.

Һунгагшадай эдэбхи үүсхэлгүйгөөр һунгалтада хабаадаһан ушар юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, «арбанай нэгэдэл» һунгагшадта хэрэгтэй үүргэ дүүргэнэгүй. Ажаһуудалайнь ерээдүйдэ хабаатай онсо шухала асуудалнууд хүн зонойнь һанаае зобооно. Тиимэ асуудалнуудай тоодо хүдэлмэригүй 14 миллион хүнэй хуби заяан, «экономико хямагадаха» политикаһаа социальна программын хохидол, валютын үнэ сэнгэй уналга гэхэ мэтэ ороно.

Баруунай үзэл баримталдаг, мүнөө засагай хүтэлбэридэ байһан — Анг... серваторнуудай, ФРГ-дэ христи... крадуудай, Бельгидэ— баруу... рис үзэлтэй партинуудай, бусад... та, арад зондо эсэргүү политика... партинуудай национальна парла... һунгалтада һууринуудаа мүнө... гээжэ байһан ушар имагтал д... сагдаһан шалтагаануудаар тайлб... на гээшэ.

ЕЭС-эй оронуудай коммунис ... томо капиталай арад зондо хар... тикые элишэлһэн, монополинуу... та ябуулгануудта эсэргүү ... демократическа эрхэнүүдэй ту... найрамдал ба социальна хүгжэ... лөө тэмсэлдэ һаналаа нэгэдэһ... һан лозунгнуудтайгаар һунг... гараһан байна. Энэ талаар Итал... парти ехэ амжалта туйлаа (итал... тинуудай дунда тэрэ һунгалтад... һууринуудай тоогой талаар түр...

Энэ хадаа ажалшадай аша ту... гүүдые компартиин бодото еоп... гаалжа байһан үүргые хүн зон... дэг болоһоной эли тодо гэршэ ... зэбсэг ехээр гаргалгада эсэргү... ябуулха, Баруун Европын хэдэ ха... нуудай газар дээрэ американ ш... тэнүүдые тарган тодхолгодо эсэ... сэл дэлгэрүүлхэ уряатай һунгал... һан «ногоон үнгэтэнэй» парти... лэгшэд, оршон тойронхи бай... гаалгын тала баридаг бусад па... түлөөлэгшэд горитойхон амж... лаһан байха юм. Тиимэ парти... лөөлэгшэд түрүүшынхеэ евро... тын бүридэлдэ оролсобо гэж...

Баруунай тала баримталагш... лээд олохон мандадаа алд... европарламентда олонхи һуур... урдынхи мэтэ баруунай үзэл ... римталдаг элдэб партинуудай... лэгшэд болоно. Зүүнэй тала ба... партинууд— коммунистнууд, ... нууд ба «ногоон үнгэтэн» 185 ... һууритай.

НИКАРАГУАГАЙ АРАДТАЙ ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЖЭ

Никарагуагай арадай хүтэлбэрилэгшэ Д. Ортего толгойлогшотой Никарагуагай делегациин үнгэрһэн неделидэ албанай хэрэгээр Советскэ Союз ерэжэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкэтэй уулзаһан ушар дэлхэй дээрэ айхабтар ехэ һонирхол татаба. Адли тэгшэ ёһо гуримуудай бэе бэеэ хүндэлэлгын, бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсангүй байлгын ба хани нүхэсэлэй харилсаа холбооной үндэһэ һуури дээрэ совет-никарагуан харилсаанууд амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна гээд политическэ байдал шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ. Империалис хүсэнүүдэй ээрхэг түримхэй ябуулгануудһаа өөрынгөө эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалые хамгаалжа байһан баатар никарагуан арадтай Советскэ Союзай һаналаа нэгэдэжэ байһан тухай совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ, мэдүүлээ гээд онсолон тэмдэглэнэ. Энэ һаналаа нэгэдэлгэдэ гэршэ болгон Никарагуагай национальна сүлөөрэлгын сандинис фронтын тусхай орган болохо «Баррикада» газетэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэнэ.

Америкын Холбоото Штадуудай гэмээр түбэй Америкын региондохи байдалай улам доройтожо байһан үедэ Москвада хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэбэ гээшэ. Уулзалгада хабаадагшад американ империализмын ээрхэн зонхилхо политикые эрид шууд буруушаажа, ба... зүб үндэһэ һуури дээрэ регион... шээлтэ асуудалнуудые хөөрэлдэ... маар шиидхэхын түлөө бэлэн... элирхэйлээ.

Гэхэтэй хамта, Никарагуада эс... соносхогдоһон дайнда америк... тэ хүсэнүүдэй сэхэ хабаадалгын ... гэдхэжэ байһан тухай гэршэ ... нэ-шэнэ баримтанууд олошорж... Никарагуада эсэргүүгээр хар... ганудые хэхын тулада ЦРУ бо... гоноор, Сальвадор ба Гондурас... хагдаһан американ «сэрэгэй ... гүүдэй» тоо мүнөө 1,5 мянган... болонхой. Гондурасай газар дэ... тагон Никарагуагай хилэһээ хол... нэ аяар зургаан аэродром ба... ционно эдэ баазануудһаа амери... гэйхид Никарагуагай газар дэ... нуулай ниидэлгэ хэнэ, США-... хогдоогүй дайнда хабаадаха ... алуурашад республика руунь эл...

Мүнөө Рейганэй захиргаан ... онно Никарагуа тушаа өөрынгө... түримхэй политикые бэелүүлэ... Сандинис правительствые унаг... лада конгрессһээ үшөө 21 миллион... абаха ябуулга хэжэ байна.

В. Ч...
В. ...
В. ...

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ЭЛҮҮР ЭНХЭ ИЛАХАЛ

Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ГТО-гой зүйлнүүдээр түрүү һуури эзэлхын түлөө республиканска түгэсхэлэй наадан «Ажалда болон оборонодо бэлэн» гэһэн Бүхэсоюзна комплексын нормативуудые тушаалгын харалга болобо. Республикадамнай жэл бүри 240 мянган гаран хүн зон энэ мүрысөөндэ хабаададаг гээшэ. Харин байгша оной мүрысөөндэ хүдөөгэй 10, Улаан-Үдын 3 районой команда хабаадаба.

Хоёр үдэрэй туршада урилдалгаар, тамаралгаар, граната шэдэлгээр, сагаалса буудалгаар туршалсаан болоо. Байгша оной мүрысөөнэй гол шэнжэ гэхэдэ, стадион дээрэ эдир хүүгэдһээ эхилээд, буурал сагаан үбгэн баабайнууд шадахыса арга шадалаа харуулаа. Жэшээлхэдэ, 14 наһатай Г. Панькавагай (Бэшүүр) эгээн эдир байбалнь, Петропавловкын һургуулиин багша, дайнай ветеран, мүнөө тэбхэр 60 наһатай Н. П. Вершинин сугларагшадай аха захань гэжэ абаһаар ойлгогдоо бэлэй. Наһаараа намһаа гурба дахин ахашье һаа, жэбжэгэр сэхэ бэетэй, шамбай балсан шүрбэһэтэй, шуран солбон энэ хүниие харахадаа, досоогоо атаархаадшье абаа һэм.

Хүн зоной элүүр энхэдэ спортын ехэ нүлөө тухай үшөө нэгэ жэшээ дурдахамнай. Онохойн дунда һургуулиин багша Ц. О. Дулмажапова тухай хэдэн үгэ хэлэнгүй гарахын аргагүй гээшэ ха. Тэрэ хоёр жэлэй урда тээ зуу гаран килограмм шэгнүүртэй байһан юм. Энэ үлүү шэгнүүрһээ боложо, Цырма Очировнагай зүрхэ һудалай олон үбшэн олдоһон байгаа. Нютагайнгаа больницын ахамад врач Г. Н. Хомяков «Здоровье» бүлэгэй инструктор Т. М. Михайлова хоёрой нэтэрүү баалалтаар Цырма Очировна ябагаар гүйжэ эхилһэн юм. Үглөө бүри гурбан модо зайда аалиханаар гүйгөөд, удаань хүйтэн уһаар бэеэ хатуужуулаа. Гүйдэл болон уһаар хатуужуулгын врачнуудай анхарал доро хэгдэдэг һэн ааб даа. Тиигэжэ спортын аша туһаар Ц. О. Дулмажапова аяар 45 килограмм үлүү шэгнүүрээ хаяжархиһан байха юм.

—Мүнөө үбшэн хабшангаа мартанхайб,—гэжэ Загарайн районой командын гэшүүн Ц. О. Дулмажапова хөөрэнэ. —Спортын ашаар лэ бэемни уян нугархай боложо, хүсэ шадалаар дахин дүүрэнхэй. Мүнөө 54 наһатайшье һаа, өөрыгөө залуу хүн шэнгеэр тоологшоб. Эдэ бүхы баярыем спорт бэлэглээ.

Железнодорожно районой командын гэшүүн авиационно заводой хүдэлмэрилэгшэ Н. А. Яковлевае «спортын үндэр наһатан» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй ёһотой. Тэрэ байгша оной мүрысөөндэ арбан нэгэдэхеэ (!) чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Иимэ жэшээнүүдые дурдабал, яһала олон байна.

Харин стадионой урилдаанай зүргэнүүд дээрэ ехэ мүрысөөн болоо. Илангаяа ГТО-гой гурбадахи шатын бүлэгтэ 1000 метрэй зайда урилдаан олоной анхарал татаа. Урилдаанай зайда гараһан спортсменүүдые Советскэ районой командын Е. Стефанович толгойлжо, илахаар ябаһан аад, финишэй сэхэ зайда Зэдын районой Р. Моролулинда хүсэгдэшоо. Дүрбэдэхи шатын бүлэгтэ 3000 метртэ урилдаһан эрэшүүл соо̄һоо Гусиноозерскын 4-дэхи ГПТУ-гай багша С. Чаповской хурдалаа. Тэрэ урилдаанай зүргэдэ сугтаа гарагшадаа нэгэ дүхэригөөр ахижа, 8 минута 49 секундада саг харуулаа.

Командна тоосоогоор 845 очкотой Железнодорожно районой команда нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Сэлэнгын районой (612), Советскэ районой (486) командануд шангай һууринуудта гараа. Мүрысөөндэ шалгарһан командануд болон спортсменүүд ВЛКСМ-эй обкомой, республикын спорткомитедэй Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна.

Н. ДАШИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ГТО-гой зүйлнүүдээр бүхы мүрысөөнүүдтэ хабаададаг спортын ветеран П. Лаптев.

В. ПЛУТТЫН фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Советүүдэй хүдэлмэриие улам эдэбхижүүлхэ» — түрүү бэшэг. «Правда Бурятии» газетын болон арадай хиналтын комитедэй рейдын материал.

Хоёрдохи хуудаһанда: Барилгада найдамтай үндэһэ һуури. «БАМ-ай зонын ТПК: юугээр эхилхэб?» — Ю. Козловой статья.

Гурбадахи, дүрбэдэхи хуудаһануудта элдэб янзын материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Баримтата фильм. 10.55—Концерт. 11.00—«Барилга ба архитектура». 11.10—«Не забудь, станция Луговая»—уран һайханай фильм. 16.20 — «Веселые истории» — үхибүүдтэ фильм. 17.45—Арадай хоорнуудай бүхэроссин II харалга дээрэ Ураалай гүрэнэй ород арадай хоорой концерт. 18.30—Буратиногой выставкэ. 19.00—Дэлхэй дээрэхи анха түрүүшын промышленна атомна электростанциин ашаглалгада оруулагдаһаар 30 жэлэй ойдо (Обнинск). 19.30 — Концерт. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал»—нютагуудай һонин. 20.10 — «Саян». Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бэлдэлгые шалгаха рейд. 20.30—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.55—«Взятка» — уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—«Время». 22.35—Джазова хүгжэм. 23.20—Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд. Рафаэль. 00.20—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Баримтата фильм. 9.40—«С весельем и отвагой» — уран һайханай фильм. 11.10—Советскэ Союзай Герой, СССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо Б. А. Руновтой һурагшад уулзаха. 11.50—«А. С. Пушкин ба И. В. Гоголь». 12.15—Француз хэлэн. 12.45—«Волшебный голос Джельсомино»— үхибүүдтэ уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 13.50 — Баримтата фильм. 14.40—«Шатарай һургуули». 15.10—«Булаг». 15.40—«Эб найрамдал ба залуушуул». 16.15 — Баримтата фильм. 16.30—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.35— Баримтата фильм. 18.35— Республиканска куклануудай театрай зүжэг. 19.00— Соносхолнууд. 19.10—«ЛВРЗ-гэй 50 жэл».

Москва. 20.00—Мультфильм. 20.20—«Мүнөөнэй дэлхэй ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн».

Улаан-Үдэ. 20.55—Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.20—Уран һайханай гимнастикаар СССР-эй чемпионат. 22.00 — «Время». 22.35—«Фитиль» — уран һайханай фильм.

ХРОНИ...

Ондоо ажалда... гоо дашарамду... В. У. Дарханов ... АССР-эй Хүдөө... нистрэй тушаалһа... АССР-эй Верхов... Президиумэй ... июниин 25-най ... лөөлэгдэбэ.

Редакто...
Р. Б. ГАР...

«Буряад үнэн» редакцида корр... шинисткэ хэрэгт...
Адрес: Калан... үйлсэ, 23. Телеф...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03536. Заказ № 146. Индекс 04649.